

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ

«ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та
хірургії

Методичні рекомендації до виконання практичних занять та
самостійної роботи з дисципліни

«Вступ до фаху»

Розділ 3 «Історія ветеринарної медицини в новий час»

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з
спеціальності 211 – «Ветеринарна медицина»

м. Кам'янець – Подільський – 2022

Укладач:

Руслан КОЛІНЧУК, кандидат сільськогосподарських наук, асистент кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії.

*Рекомендовано до друку науково – методичною радою Закладу вищої освіти
«Подільський державний університет»*

(протокол № _____ від _____ 2022 р.)

Рецензенти:

Тетяна КАРЧЕВСЬКА, асистент кафедри інфекційних та інвазійних хвороб, кандидат ветеринарних наук, доцент

Анатолій ЛАВСЬКИЙ, начальник Кам'янець – Подільського міськрайонного управління Головного управління Держпродспоживслужби в Хмельницькій області.

Методичні рекомендації до виконання практичних занять та самостійної роботи з дисципліни з дисципліни «Вступ до фаху» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з спеціальності 211 – «Ветеринарна медицина» / Руслан КОЛІНЧУК. Кам'янець – Подільський: ЗВО «ПДУ», 2022 - 104 с.

Методичні рекомендації містять теми, в яких представлено значення ветеринарної медицини, а також її структура та стан в епоху нового часу. Методичні рекомендації включають в себе вступ, основну частину, питання для самоконтролю, теми для доповідей здобувачів вищої освіти, перелік літературних джерел.

© ЗВО «ПДУ», 2022

Зміст

Вступ.....	4
Практичне заняття №7 Лікувальна справа та тваринництво в Україні в період XVIII - XX століття.....	6
Практичне заняття №8 Значення ветеринарної медицини. Закон України про ветеринарну медицину. Основні напрямки розвитку ветеринарної медицини в Україні та в світі. Історія створення і діяльність факультету ветеринарної медицини і технологій у тваринництві ЗВО «ПДУ».....	26
Список використаних джерел.....	53

Вступ

Історія медицини є одним з розділів загальної історії культури людства. Вона розглядає розвиток знань, пов'язаних із захворюваннями, лікуванням, збереженням і зміцненням здоров'я. Зміст медицини, якість лікувальних, рівень запобіжних засобів, становище медичних працівників завжди залежали і залежать від соціально-економічних умов життя людства, від суспільного ладу, розвитку природничих наук, філософії, техніки. Тому вивчати історію медицини, правильно розуміти її розвиток можна лише в нерозривному зв'язку із загальною історією людства. Оскільки сучасна медицина є системою наукових знань про здоров'я і захворювання, ця наука має біосоціальний характер. Біологічне і соціальне входять у медицину не ізольовано, а в діалектичному поєднанні.

Історія медицини поділяється на загальну, яка вивчає розвиток медичних знань у людському суспільстві в цілому, та спеціальну, в якій висвітлюється розвиток окремих галузей медицини терапії, хірургії та ін.

Медицина, як і кожна інша наука, зазнає також змін у зв'язку із суспільними зрушеннями, розвитком економіки, техніки, споріднених наук. Великі успіхи у розвитку фізики, хімії у другій половині XIX ст., становлення мікробіології, впровадження у хірургію антисептики та ін. все це зумовило докорінні зміни в різних галузях медицини, навіть порівняно з першою половиною цього ж століття. В історії розвитку окремих медичних наук прийнято виділяти періоди залежно від особливо важливих для розвитку тієї чи іншої галузі нововведень. Наприклад, в історії хірургії виділяють періоди до відкриття антисептики і після впровадження її, оскільки антисептика й асептика різко змінили характер і роль хірургії у медичній практиці.

В історії кожної країни були визначні події, які позначилися на характері соціально-економічних відносин, на розвитку її культури і науки, в тому числі й медицини.

Історія медицини допомагає правильно зрозуміти сучасний стан медицини і передбачати перспективи її розвитку. Вивчення минулого медицини дає правильне уявлення про те, як виникли й нагромаджувалися навички розпізнавання захворювань, уміння лікувати їх і запобігати їм, як поступово почали правильно розуміти функції організму та зміни їх під час захворювань. Минуле медицини дає змогу простежити в історичній послідовності, як змінювалися зміст медичних знань, спрямованість медичної діяльності, становище медичних працівників у суспільстві залежно від соціального ладу, рівня продуктивних сил, від розвитку наук, зміни світогляду. Історія медицини на багатовіковому досвіді показує, зокрема, всю помилковість численних намагань знайти універсальний засіб лікування – панацею.

Значення історії медицини посилюється тим, що вона на конкретних історичних прикладах вчить непримиренності в боротьбі з усілякими реакційними теоріями і поглядами в медицині.

Практичне заняття №7

Тема: Лікувальна справа та тваринництво в Україні в період XVIII - XX століття

План.

1. Розвиток тваринництва в Україні з XVIII ст. і по теперішній час.
2. Українські вчені, центри підготовки ветеринарних фахівців в Україні, та перші кроки становлення української ветеринарії.
3. Структура ветеринарної служби в теперішній час та в дореволюційний період. Військова ветеринарія.
4. Центри підготовки фахівців ветеринарної медицини. Досягнення в ветеринарії.

Мета роботи: ознайомитись з лікувальною справою та структурою ветеринарної служби в дореволюційний період та в теперішній час.

Матеріали та обладнання: Закон України про «Ветеринарну медицину»; методичне та мультимедійне забезпечення.

Теоретична частина. Україна на початку XVIII ст. була поділена на три частини: Лівобережну, Правобережну та Південну, Для Лівобережної України (Гетьманщини) були характерні певні нововведення в сільському господарстві.

Поряд із Києвом процвітали й невеликі міста. Так, у 1786 р. в Ніжині нараховувалось 387 крамниць, шість кав'ярень, 29 кузень, 73 шинки, 124 корчми, 15 вітряків, дві цукроварні та вісім цегелень. Аптека в Ніжині була збудована і відкрита у 1777 р. Це був перший такий заклад в Лівобережній Україні. Завідував ним відставний штабс-лікар, грек за національністю Михайло Лігда (Костенко, 1996 р.). Найбільш прибутковими були гуральні, яких у 1750 р. в кожному полку (адміністративному центрі) розміщувалося в середньому 50. Багато землевласників займалися розведенням коней, овець та

уславлених українських волів. Кирило Розумовський, наприклад, мав 800 чистокровних коней, а весь його кінний табун налічував 5 тисяч голів. Збереглися традиційні козацькі промисли (рибальство та бджільництво). Деякі пасіки налічували до 15 тисяч вуликів.

Значного розвитку набула торгівля. До 1780 р. на Лівобережжі проводилося близько 400 ярмарків - у Ніжині, Переяславі, Полтаві, Харкові. Крім того, існували ще 700 дрібних місцевих ярмарків.

У цей період утвердилася новопостала гетьманська знать. Особливо багатими були Мазепа (мав 19654 маєтки), Скоропадський (18882) і Апостол (9103). Нерухомість середнього представника старшин становила один маєток (близько 90 селян). Існувала значна різниця між козацькою старшиною та простими козаками. Однак найзаможніші представники родини Безбородьків, Завадовських, Кочубеїв, Трощинських постачали Російській імперії канцлерів та міністрів, які в подальшому допомагали своїм землякам одержувати призначення на високі посади.

Чисельність козаків зменшилася з 50 тисяч у 1650 р. до 20 тисяч у 1730 р. Більше того, у 1735 р. уряд Гетьманщини поділив козаків на дві категорії: заможних, боєздатних (виборних) і бідних (підпомічників). У 1764 р. у реєстрах перших налічувалося 175 тисяч, других-198 тисяч чоловік.

Південна частина України відкрилася для освоєння. Посилення феодалного гноблення в Гетьманщині та на підлеглому Польщі Правобережжі змушувало тисячі селян мігрувати на запорозькі землі. Населення Півдня зросло з 11 тисяч (1740 р.) до 100 тисяч (1775 р.). Частина земель Півдня була віддана сербам та німецьким поселенцям.

Правобережна Україна перебувала під владою Польщі. У 1713 р. там був встановлений польсько-шляхетський порядок. Існувало чотири воєводства-Волинське, Подільське, Брацлавське та Київське. Київ належав Росії.

У XVIII ст. особливого розвитку набуло українське мистецтво, література, наука. У 1740 р. існувало 866 початкових шкіл із трирічним курсом викладання основ читання та письма. На Правобережжі, навпаки, початкову освіту контролювали єзуїти, і тому для українських селян вона була недоступною. Там культурне життя українського народу було менш розвинутим, ніж на Лівобережжі.

На Лівобережжі відкрито кілька колегій (Чернігів, Переяслав, Харків). Основним осередком вищої освіти залишалася Києво-Могилянська академія, як культурний центр православного світу, Серед її викладачів були відомі світила: Феофан Прокопович та Стефан Яворський. Дванадцятирічна програма навчання давала випускникам глибокі знання. Про це можна судити з того, що російські урядовці приймали викладачів і випускників академії на найвищі церковні та урядові посади. Лише з 1754 р., до Петербурзької медико-хірургічної академії, Московської госпітальної школи виїхали понад 110 випускників. Проте пізніше, у 1819р., цей заклад перетворився на богословську семінарію, що спонукало українців шукати шляхи здобуття освіти в інших країнах та російських закладах (Московський університет, Медична академія). Це розуміли українські гетьмани. І не випадково гетьман Розумовський зі старшиною звернувся до уряду Росії з проханням заснувати університет у Батурині, але їм було відмовлено.

Крім того, у другій половині XVIII ст. виношувалася ідея заснування університетів у Києві та Чернігові. В новому місті Катеринославі, за планами Потьомкіна, мав бути університет з хірургічною школою.

У 1803 р. міністр внутрішніх справ Кочубей звернувся до царя з доповіддю «О заведении в Санкт-Петербурге, Москве и Лубнах трех скотолечебных училищ».

Кочубей писав: «Скотоводство есть одним из первейших источников богатства нашего, а заведение скотолечебных училищ не только послужит

может к исцелению больного скота и к прекращению тех пагубных падежей оного, о коих в других местах и понятия не имеют.. Главная цель чтобы снабдить кавалерию нашу искусными коновалами и кузнецами и чтобы доставить провинциям и заводам таковых же людей».

Кочубей пропонує спочатку відкрити два училища: одне - в Петербурзі як столиці Росії, друге — в Лубнах, місті, що розміщене в центрі кінських заводів.

Щодо структури цих училищ, то Кочубей зазначав, що навчання в них має складатися з трьох етапів: перший — отримання фундаментальних знань з лікування тварин або підготовка у професори, другий — лікарський, третій— підготовка коновалів і ковалів На жаль, всі ці проекти не збулися.

Особливого поширення набула українська книжкова письменність, на відміну від писання польською та латинською мовами (козацькі літописи Самійла Величка та Григорія Граб'янки). У цей період значний внесок в українську та світову культури зробили композитори (Дмитро Бортнянський, Максим Березовський, Артем Ведель), живописці (Дмитро Левицький), архітектори (Іван Барський), мислителі (Григорій Сковорода).

Наприкінці XVIII ст. Україна була під владою Росії (80 %) та Австрії (20 %), що тривало до початку XX ст. Хоча процес утвердження на українських землях структури Російської імперії розпочався ще у 1770 р., але остаточно він завершився в 1830 р., коли Україну було розділено на три окремі райони з дев'ятьма губерніями. До Лівобережної України входили Чернігівська, Полтавська та Харківська губернії. Правобережжя складалося з Київської, Волинської та Подільської губерній. Новоосвоєний Південь поділявся на Катеринославську, Херсонську і Таврійську губернії.

В Україні відкрилися університети. Відновив свою роботу Львівський університет (1784 р.), де, завдяки протомедику Галичини доктору медицини Андрію Крупинському, було вирішене питання про підготовку не лише медичних, а й ветеринарних лікарів. Першим засновником кафедри

ветеринарії (1784 р.) Львівського університету був слов'янин Георгій (Юрій) Хмель, доктор ветеринарної медицини, доктор філософії, перший президент товариства хірургів і ветеринарних лікарів у Львові. Викладання було побудовано за планом, запропонованим одним із видатних діячів медичної і ветеринарної освіти Австрії, ректором Віденського університету Ван-Світенном.

У 1805 р. відкрився університет у Харкові, при якому була заснована кафедра лікування тварин (завідувач кафедри професор Ф. В. Пільгер). Харківський ветеринарний інститут як самостійний навчальний заклад існує з 1873 р.

Перша фельдшерська школа у Росії була відкрита у 1831 р. у Харкові (фельдшер від німецького слова «(еі)бзсбееге» — «польові ножиці»).

Київський університет Св. Володимира був заснований лише у 1834 р.

Значну роботу серед населення проводили курси, школи та училища. Так, у червні 1885 р. у Києві на власній пасіці Вонейко (Сирець) були проведені курси із бджільництва для 10 народних вчителів. Вони склалися зі щоденних 6-годинних теоретичних і практичних занять. По суботах відбувалися екскурсії до саду Крістера, де власник сам проводив заняття зі слухачами. По закінченні слухачі складали іспит.

Із бджільництва та шовківництва проводилися курси для вчителів при Харківському, Уманському та Херсонському земельних сільськогосподарських училищах.

Тобто у старі часи вчитель постійно трудився на народній ниві Він організовував читальні, створював хори і драмгуртки, випишував сільськогосподарську літературу, навчав селян садівництву, городині, основам ветеринарії.

В Україні виходила велика кількість друкованої продукції, що була започаткована численними друкарнями Києва, Львова, Чорнішим, Новгород-Сіверського, Почасва, Кременця, Могильова тощо Крім юго, видавалося багато зарубіжної літератури, що сприяло поширенню освіти серед широких верств населення. У XVIII сі вплив культури України на Росію та слов'янські народи Європи був надзвичайно великий.

Факти підтверджують, що уряд академічної Росії, професори та всі вищі духовні посади (митрополити, архієпископи, єпископи, ігумени) завжди були вихідцями з України. Українці заклали школи в Сербії та Болгарії Так, українець Гуня (Венелін, 1802-1839 рр.) зацікавився болгарами і все своє життя присвятив цьому народові. Він написав першу історію болгар «О древних и новых болгар» (1829 р.).

Відомий дослідник І. М. Голеніщев-Кутузов писав, що ще в XVI ст.: «з кафедр Кракова і Болонії, Падуї і Відня вихідці з українських степів коментували античних поетів»; «Гуманісти українського походження розвивали свою діяльність по всій Європі».

Учнями та викладачами першої у Росії школи-пансіонату в с. Хорошівському під Москвою, де готували ветеринарні кадри, були в основному українці. Адже в царській інструкції від 17 травня 1732 р. зазначалося: «Выбрать из всех конюшенных волостей подьяческих, также церковных и земских дьячков и пономарских детей, умеющих грамоте, от 12 до 15 лет пятьдесят человек и взять их в Москву, и отдать для обучения в школе латинского языка, читать и писать, дабы оные могли знать на латинском языке имена трав и прочих медикаментов, принадлежащих для пользования лошадей...».

Саме в Україні було найбільше кінних заводів, і діти були освіченими. Не випадково ще архієпископ новгородський Геннадій скаржився на темноту в Москві «От, - писав він, - приведут мені мужика на посвяту. Я дам йому

читати апостола, а він і ступити не вміє; я дам йому псалтиря, а він і гут насилу бреде». У Росії ще у XVIII ст. науки сприймали зневажливо

І не випадково що фундатором вищої ветеринарної освіти в Росії був доктор медицини І. С. Андрієвський, українець за походженням. Він був першим завідувачем кафедри лікування тварин при Московському університеті і проректором цього університету (1805 р.).

У своїх підручниках: «Начальные основы медицины ветеринарии или скотолечения» (1805 р.), «Новый полный методический лечебник конской, скотской и других домашних животных, как то: овец, коз, свиней, собак, кошек и домашних птиц» (1793 р.) та «Наставление или изобретение правил, собственно принадлежащих к сбережению конского здоровья» (1795 р.) Андрієвський не лише критикує знахарську ветеринарну практику, а й надає великого значення вивченню причин захворювання, профілактичним і зоотехнічним заходам, дієтичній годівлі.

В Україні поширеними були, крім підручників І. Андрієвського, і підручники, видані раніше (Новиков М. «Городской и деревенский коновал» (1783 р.), Евеста Л. «Полный русский конской лечебник» (1795 р.).

У 1878 р. професор Харківського ветеринарного Інституту Г. О. Попюта в книжці «Ветеринарна фармакологія» всебічно описав успіхи фармакології, механізми дії різних препаратів та їх застосування Перший східнослов'янський ветеринарний часопис «Украинский домовод» був виданий у 1817 р. в Харкові Ф. Пільгером.

Однак найпопулярнішими були журнали: «Архив ветеринарных наук» (з 1871 р.), «Ветеринарный вестник» (з 1882 р.), «Вестник общественной ветеринарии» (з 1889 р.), «Ветеринарный фельдшер» (з 1896 р.), журнал Львівської вищої ветеринарної школи «Ветеринарный огляд» (з 1885 р.). Крім того, періодично видавалися «Ветеринарна бібліотека», праці інститутів та товариств ветеринарних лікарів.

Бібліотека Київської академії, яка зберігала книжки протягом століть, у 1780 р. згоріла. Вогонь знищив тисячі книжок і рукописів. Із 2500 книжок, переданих бібліотеці митрополитом Петром Могилою, збереглося лише три. У 1811 р. бібліотека, до якої було завезено багато цінних історичних збірок із різних міст України, знову згоріла. До цього слід додати, що у 1787 р. такої ж долі зазнала бібліотека Києво-Печерської лаври, в якій зберігалися літературні пам'ятки та рукописи світового значення. Однак українська інтелігенція і фахівці були знайомі з літературою, яку видавали в Україні та за її межами.

Результатом високої фахової ветеринарної обізнаності і професійної роботи спеціалістів є те, що впродовж багатьох століть в Україні не реєстрували епізоотій. Великі ярмарки, де зосереджувала ся значна кількість тварин та мережа кінських заводів, контролювали ветеринарні фахівці.

У 1875 р. на Харківському базарі була організована перша в Росії м'ясоконтрольна станція для дослідження свинини на трихінельоз, і лише у 1882 р. таку станцію відкрито у Петербурзі. Адже чутливими до збудника трихінельозу є близько 100 видів диких і свійських тварин м. людина. У XVIII-XIX ст. в Україні значну увагу приділяли розведенню великої рогатої худоби, коней, овець, свиней.

У 1799 р. у Південній Україні було 167 кінських стаєнь, 69 розплідникових господарств рогатої худоби (Дружиніна, 1969 р.) У 1830 р. пише в Катеринославщині працювали 287 кінських стаєнь та 311 розплідникових господарств великої рогатої худоби. У 1838 р. у східній частині України було 689 кінських заводів з 23239 головами маток. Лише у Харківській та Катеринославській губерніях було відповідно 127 і 84 кінських заводів. Число заводів зросло до 2056 з поголів'ям маток у 41175 голів (Дубенський, 1896 р.). За один лише 1840 р. на ярмарках Київської губернії було продано 11 000 коней. Крім того, худобу на продаж переганяли до Росії, Прусії, Австрії. У 1820-1830 рр. до Петербурга щорічно відправляли до 20 000 голів великої

рогатої худоби, а в 1840 р. — 160 000 голів (Гуржій, 1954 р.). Волинська, Київська, Подільська, Полтавська, Таврійська і Херсонська губернії щорічно забивали 200 000 голів тварин (Денисов, 1912 р.).

Переважала худоба української сірої степової породи, що була відома на території України ще з II тисячоліття до н. е. Поряд із цією породою розводили поліпшену червону степову, карлівську, білоголову українську, швейцарську, голландську, холмогорську, а також м'ясного напрямку так звану черкаську, пізніше — симентальську та лебединську породи. На Гуцульщині розводили місцеву гуцульську породу.

Велике значення надавалося розведенню коней. На Запорозжі було виведено знамениту степову українську породу. Наприкінці XVIII ст. в Україні стали розводити також орловських рисаків, наришкінську, мальцеаску, англійську породи. На Гуцульщині переважали гуцульські (низькорослі) коні та бойки (високорослі). Місцева порода овець була представлена двома різновидами: чорними решетилівськими (м. Решетилівка) та сірими сокільськими, з XVIII ст. спочатку на Полтавщині, а потім і в інших губерніях поширилося розведення тонкорунних мериносів, а з другої половини XIX ст. - каракульських овець. Були відомі також вівці російських і волоських порід (різновиди останніх: цигейські, чушки, пирнай). У Карпатах розводили невеликих на зріст, невибагливих і витривалих овець так званої старої гуцульської породи, а також білих, чорних, попелястих та гібридних овець. Кізь в Україні розводили мало.

Для потреб російського війська Петро I намагався створити в Україні скарбові вівчарські ферми. У 1722 р. у Ніжинському полку було організовано вівчарську ферму, хоча вона не прижилася. Якщо у 1727 р. на фермі було 338 902 вівці, то у 1730 р. залишилося лише 146 104 вівці (Крупницький, 1941 р.), хоча кількість овець в Україні постійно зростала. Так, порівняно із загальною кількістю тонкорунних овець у Росії в 10 млн голів (1887 р.) лише в трьох

губерніях на теренах України (Катеринославська, Таврійська, Херсонська) було понад 6 млн голів.

Серед свиней в Україні переважали місцеві українські чорно-білі породи, а дещо пізніше поширилися також англійські.

Київська Всеросійська виставка тваринництва (1913 р.) була організована Департаментом землеробства в Київській губернії і охоплювала Південь, Центр і Захід Росії. Всього було представлено 1293 голови: великої рогатої худоби — 678, овець — 272, свиней — 312, кіз — 18, буйволів — 3, мулів — 10 голів (Букраба, 1913 р.). На виставці експонувалося: 12 порід великої рогатої худоби (сіра українська, симентальська, шведська, голландська, ольденбурзька, фрибурзька, йоркширська, ангельська, бура польська, червоно-і чорно-ряба фрісландська, вільстермарська), 9 порід овець (каракулі, рамбульє, мериноси, чушки, волоські, чунбуки, вігайські, лінкольнські, оксфор ширдарни) та 4 породи свиней (біла і чорна англійська, мангалицька, лінкольнширська).

Особливо була відзначена група з 10 корів сірої української породи, від яких надоювали від 176 до 237 відер молока із середньою жирністю 5,64 %. Сіра українська порода отримала на цій виставці каюту медаль.

Залежно від природних умов в Україні за різних часів існувало кілька способів утримання худоби. В зоні Лісостепу і частково полісся переважала вигідна форма випасання, за якої влітку тварин зранку випускали на пасовище, а на ніч заганяли у приміщення. Перший вигін худоби на пасовище припадав на Благовіщення (7 квітня), Юріїв (6 травня) та Миколин (22 травня) дні і тривав приблизно до Михайла (22 листопада). Це дійство супроводжувалося урочистостями та обрядами. Взимку худобу утримували в хлівах та стайнях.

У степовій зоні України худобу випасали за теплої зими цілорічно, для чого біля місць зимового утримання тварин залишали з літа незаймані пасовища. На Поліссі поряд із вигінною існувала й відгінна форма випасання

худоби, за якої велику рогату худобу, особливо волів, яких відгодовували на м'ясо, та молодняк, виганяли на віддалені пасовища лугів або лісів, де утримували до осені. При цьому вдень тварини випасалися, а на ніч їх зганяли в кошару, огорожену жердинами чи тином, або стайню. До речі, термін «тваринництво» з'явився в 1838 р., об'єднавши два існуючі терміни - «скотарство» і «конярство».

Лісові чи лісостепові райони України були зручною базою для розвитку бджільництва, яке в Давній Русі мало характер лісового промислу. Бортництво як масовий вид селянського промислу на Поліссі та в Карпатах існувало ще в 40-50-х роках XIX ст. Початок так званого домашнього бджільництва припадає на XIV ст., коли бортники намагалися створити окремі компактні осередки для зручного догляду за бджолами. В Україні були відомі чотири основні типи вуликів - борошеві, колоди, дуплянки (пні) та сапеткові.

Справжню революцію у бджільництві зробив відомий український вчений П. І. Прокопович, який у 1814 р. сконструював рамковий вулик.

Таким чином, в Україні у XVIII—XIX ст. була досить добре налагоджена ветеринарна служба, що сприяло успішному розведенню сільськогосподарських тварин. Центрами підготовки ветеринарних фахівців стали Львів і Харків. Харків був не лише навчальним, а й науковим центром ветеринарії.

У 1788 р. І. Андрієвський уперше в світі провів самозараження збудником сибірки: він узяв збудник від хворого і прищепив собі. Результати своїх досліджень він виклав у працях «Про сибірку» (1788 р.) та «Короткий опис сибірки на користь простих людей» (1796 р.).

У 1883 р. професор Харківського університету Л. С. Ценковський за власною методикою добув вакцину проти сибірки, а у 1899 р. професор Харківського ветеринарного інституту О. В. Дедюлін уперше виготовив лікувальну сироватку проти сибірки. До речі, вперше застосували на собі дію

сироватки ветеринарні лікарі. Так, лікар Г. Андрієвський (1872-1932 рр.) заразився збудником сибірки і лише використання сироватки врятувало йому життя (1908 р.).

Д. Ф. Конєв (1899 р.) розробив новий біологічний спосіб послаблення патогенних властивостей збудника бешихи свиней і приготував вакцину, яка тривалий час використовувалася для боротьби з бешихою.

Земський ветеринарний лікар Херсонської губернії К. М. Хороманський у 1907 р. розробив новий метод діагностики сапу - очну малеїнізацію і читання реакції (офтальмопроба). Цей метод використовувався у багатьох країнах.

Багато ветеринарних фахівців після закінчення ветеринарних відділень Петербурзької, Московської, Віденської медико-хірургічних академій, Московського університету, Варшавського та Юр'ївського ветеринарних інститутів, куди вони були запрошені на навчання, поверталися до України і робили свій внесок у створення ветеринарної медицини країни.

З утворенням Української держави і приходом до влади П. Скоропадського увагу уряд приділяв системі освітніх закладів. У 1918 р. була створена Українська Академія наук. На рівні початкової школи було випущено кілька мільйонів примірників україномовних підручників. Серед них був перший підручник з ветеринарії «Скотолічебник», написаний В. Королів-Старим, відомим не лише ветеринарним фахівцям. Стали видаватися українські журнали і ветеринарії.

Було засновано 150 нових україномовних гімназій, у тому числі в сільських районах. У Києві та Кам'янці-Подільському відкрилися два нових університети, а в 1920 р. почав працювати Київський ветеринарний інститут.

Хаос громадянської війни спричинив поширення інфекційних захворювань серед тварин, особливо чуми великої рогатої худоби, яка в 1920 р. охопила 18 губерній колишньої Росії. Від цієї хвороби гинули сотні тисяч голів тварин. Майже 30 % конепоголів'я та отари овець були уражені

коростою, що примусило ліквідувати цілі отари овець на півдні України. Сап уразив 5-6 % коней, дуже поширилося пошесне запалення легень великої рогатої худоби. Уряд молодої держави, розуміючи жахливість поширення захворювань серед людей і тварин, прийняв низку декретів та інших документів щодо їх ліквідації.

Прикладом виконання своїх професійних обов'язків може слугувати робота ветеринарних фахівців у перші роки існування незалежної України, коли економічна, політична й епізоотична ситуації були надзвичайно складними.

Так, у жовтні 1917 р., за ініціативою ветеринарних лікарів м. Києва, було засноване Українське товариство ветеринарних лікарів, яке розробило статут і мало повноваження з розв'язування всіх фахових питань із ветеринарії в Україні. З жовтня по 31 грудня 1917 р. відбулося 6 засідань Товариства, на яких розглядалися питання організації ветеринарної справи в Україні, зокрема адміністративних структур. Між лікарями різних установ точилася дискусія, до якого міністерства має належати ветеринарія: внутрішніх справ, земельних справ, народного здоров'я й опікування (Криницький, 1918 р.). До революції в Україні працювало 540 земських і міських лікарів, 94 державних інспектори, помічники інспекторів та пунктові лікарі. Якщо перша група лікарів виступала з пропозицією, щоб ветеринарна медицина перебувала під опікуванням Міністерства земельних справ, то друга група пропонувала залишитися при Міністерстві внутрішніх справ, як це було в царській Росії.

Більшість лікарів вважала, що ветеринарна служба має бути при Міністерстві земельних справ. Основне завдання ветеринарії при Міністерстві внутрішніх справ полягало в боротьбі з інфекціями, мала згодження карантинної служби та кордонних ліній. Земська ветеринарія довела, що на перший план слід ставити лікувальну діяльність, зоотехнічну справу тощо.

З квітня місяця 1918 р. у Києві кожні два тижні почав виходити українською мовою часопис громадської та військової ветеринарії «Вісник ветеринарної медицини», який видавало Українське товариство ветеринарних лікарів.

Товариство у 1917 р. рекомендувало на посаду директора Харківського ветеринарного інституту енергійного професора О. В. Дедюліна. У 1918 р. Товариство розробило проект створення Державного інституту експериментальної ветеринарії у м. Києві. Спеціальна підкомісія на чолі з академіком В. Л. Вернадським ухвалила рішення про відкриття ветеринарного інституту в м. Києві. Інститут мав розпочати роботу з 1 листопада 1918 р. Набір на 1 курс становив 100 студентів. Харківський ветеринарний інститут вперше, за рекомендацією Товариства, набрав на 1 курс 150 осіб чоловічої і жіночої статі (без обмеження), причому 75 % - жителів України, Криму, Бессарабії.

Товариство скликало з'їзди та наради ветеринарних фахівців. Так, на початку 1918 р. відбувся з'їзд представників земств України, на якому ветеринарна комісія постановила скасувати Інститут пунктових ветеринарів і передати функції земським лікарям, які зможуть ефективніше забезпечити боротьбу з епізоотіями. У червні місяці 1918 р. в Києві відбувся (Всеукраїнський з'їзд земської спілки, на якому було ухвалено програму об'єднання заходів окремих земств для боротьби з епізоотіями. У липні 1918 р. в Харкові відбулася Всеукраїнська нарада, основними питаннями якої були боротьба з чумою великої рогатої худоби, пошесними запаленнями легень великої рогатої худоби, а 25- 77 вересня 1918 р. у Києві - Всеукраїнська нарада представників юмств, кооперативних установ та державних відомств зі страхування тварин. У зв'язку з поширенням чуми великої рогатої худоби з південних регіонів Росії у м. Києві 20 листопада 1918 р. була скликана нарада з участю начальника ветеринарної управи України (Л. Сенченко), Київського губерньського ветеринарного інспектора (А. Ковпегов) ветеринарного інспектора столичного отаманства (С. Ярослав), яка прийняла постанову про утворення кордонної

карантинної лінії м протичумного комітету Півдня України для боротьби з інфекцією 1 го рішення з'їздів та нарад на відміну від декретів були законодавчими.

Особливе значення для ветеринарії України мав і Всеукраїнське ветеринарний з'їзд (30 листопада-4 грудня 1917 р.. м. Кит) Всеукраїнська ветеринарна нарада (30 червня - 5 липня 1918 р) Вони ух напили низку законодавчих рішень, конче необхідних для України. Товариство ветеринарно-лікувального підвідділу (вакансія), завідувач епізоотично-статичного підвідділу (В. К. Подольський), завідувач підвідділу загального постачання (В. Л. Максаков), секретар (В. Н. Хавроненко), завідувач Всеукраїнської протичумної сироваткової станції (В. П. Московченко), два ветлікарі для доручень (вакансії), завідувач секції постачання (І. Д. Зінланд), 7 вересня 1920 р. була прийнята Постанова Ради Народних комісарів УРСР «Про надзвичайну комісію з боротьби з чумою рогатої худоби та інших заразних хвороб свійських тварин на території УРСР», погоджена з Реввійськрадою Південно-Західного фронту для об'єднаних і погоджених зусиль у боротьбі з цією хворобою. По всій території України, крім Чернігівської губернії, поширилася чума великої рогатої худоби, яка зусиллями фахівців була ліквідована у 1922 р. Поширеними були також інші хвороби: телій, чума свиней.

З 1 січня 1925 р. на території України був запроваджений Ветеринарний кодекс УРСР. На той час в Україні працювали 534 лікарі та 103 фельдшери. На 150 дільницях взагалі не було ветеринарних фахівців. У 4 912 000 господарств України було на утриманні 2 506 1500 тварин. На одну ветеринарну дільницю у 1925 р. припадало 65 населених пунктів, 39 343 тварини. Територія обслуговування дільницею сягала 636 кв. верст

До 1927 р. державна структура ветеринарної медицини була вже сформована. До її складу входили: 2002 установи, 41 ветеринарний відділ, 265 лікарень, 566 лікарських амбулаторій, 192 пункти, 76 санітарно-транспортних

пунктів, 750 різниць та інших установ тощо (Благов, 1928 р.). Ветеринарному управлінню безпосередньо підлягав Державний інститут наукової і практичної ветеринарії, 6 ветеринарно-бактеріологічних інститутів, 2 протичумні станції, 33 діагностичні кабінети (Мартін, 1927 р.). Консультативним органом при ветеринарному управлінні була Вчена рада, а пізніше-Державний інститут наукової і практичної ветеринарії. У зв'язку з недостатньою кількістю ветеринарних фахівців в Україні, в 1926 р. начальник Ветеринарного управління К Мартін порушив питання про відкриття третього ветеринарного інституту з набором студентів у 150 осіб.

З перенесенням столиці України до Харкова у 1921 р. був виданий українською мовою «Український ветеринарний вісник» (відповідальний редактор професор А. Н. Макаревський), який відразу ж був закритий. Замість нього став видаватися новий журнал російською мовою «Ветеринарное дело». Цей часопис у 1926 р. лише обкладинку друкував українською мовою, але поступово втратив свої позиції і політизувався. У 1931 р. його замінив журнал «Радянська ветеринарія», який неповною мірою відповідав вимогам ветеринарної науки. Як і багато інших журналів на терені України, у 1933 р. цей часопис був закритий.

Так само було закрите Українське товариство ветеринарних лікарів, яке відновило свою діяльність у березні 1927 р. при Київському ветеринарно-зоотехнічному інституті як Наукове ветеринарне товариство. За його ініціативою, 24-25 травня 1927 р. у Харкові був скликаний II Всеукраїнський з'їзд науково-практичних працівників. З'їзд ухвалив певні рішення, але всі вони не втілилися в життя, Товариство було закрите, а багато членів керівництва вислані за межі України.

У 1923 р. в Харкові був створений Український державний інститут наукової і практичної ветеринарії, який сприяв швидкому розвитку наукових досліджень із впровадження ефективних засобів і методів боротьби з найпоширенішими хворобами сільськогосподарських тварин. Першим

директором інституту був професор Харківського ветеринарного інституту О. В. Дедюлін. Провідними темами наукових досліджень цієї установи стали розроблення заходів боротьби із сапом, промислове виробництво малеїну, вивчення енцефаломієліту та інфекційної анемії коней, бруцельозу, туберкульозу великої рогатої худоби тощо.

Сільське господарство поступово стабілізувалося і за рівнем розвитку стало наближатися до дореволюційного періоду. В Україні під час колективізації було створено 28 тисяч колгоспів, і до 1940 р. майже все працездатне сільське населення стало колгоспниками.

Страшну розруху Україні приніс голодомор 1932-1933 рр., мас штаби якого навіть і сьогодні неможливо збагнути. Голод травмував українську націю і залишив на її тілі глибокі соціальні, психологічні й демографічні шрами.

Перед Другою світовою війною сільське господарство мало значні успіхи, особливо у тваринництві. На початку 1941 р. в Україні було 10 млн 996,1 тис. голів великої рогатої худоби (у тому числі близько 6 млн корів), 9 млн 185,8 тис свиней, 7 млн 325 тис. овець і кіз та 24 млн 673,9 тис. коней

Тисячі колгоспних і радгоспних ферм мали високі показники на доїв молока, майже повністю позбавилися смертності молодняк, і були ліквідовані інфекційні захворювання, покращилася лікувальна робота.

У Білоцерківському (1932 р.) та Одеському (1939 р.) сільськогосподарських інститутах відкрилися ветеринарні факультети.

Велика Вітчизняна війна 1941-1945 рр. принесла розруху в Україну. але після її закінчення люди з ентузіазмом почали відновлювати господарство країни. Вже до 1950 р. обсяг промисловості зріс на 230 %, і Україна стала однією з провідних індустріальних країн Європи. Сільське господарство, втративши за роки війни більшу частину поголів'я худоби, також відроджувалося. Так, у 1971 р. в Україні налічувалося 21 млн 352,2 тис. голів

великої рогатої худоби (в тому числі 8 млн 563,1 тис. корів), 20 млн 746,2 тис. свиней, 8 млн 971,1 тис. овець і кіз та 1 млн 321 тис. коней, що значно перевищувало показники довоєнного періоду.

За повоєнних років збільшилася кількість вищих навчальних закладів, ветеринарних факультетів та технікумів і шкіл, в яких готували ветеринарних фахівців. Було відкрито ветеринарні факультети при Кам'янець-Подільському (1983 р.), Дніпропетровському (1980 р.), Житомирському (1987 р.), Кримському (1988 р.) та Полтавському (1992 р.) сільськогосподарських інститутах.

В установах державної ветеринарної медицини, на м'ясокомбінатах, м'ясопереробних підприємствах, об'єднаннях та господарствах України у 1994 р, працювали 20 682 лікарі та 27 141 фельдшер ветеринарної медицини за потреби за штатними розкладами 31 931 лікаря і 27 585 фельдшери, тобто забезпеченість фахівцями вищої кваліфікації була лише на 65 %.

Підготовка лікарів ветеринарної медицини нині проводиться у 12 навчальних закладах, а фельдшерської ветеринарної медицини - у 27 закладах республіки.

Держава високо оцінювала працю ветеринарних фахівців. Для ветлікарів, які зробили значний внесок у розвиток тваринництва та ветеринарії, було встановлене звання «Заслужений ветеринарний лікар Української РСР» та «Заслужений працівник сільського господарства Української РСР».

Президія Верховної Ради СРСР від 20 квітня 1949 р. постановила присвоїти звання Героя Соціалістичної праці і нагородити орденами і медалями СРСР передовиків сільського господарства, в тому числі й ветеринарних фахівців, за досягнення високих показників у тваринництві.

Звання Героя Соціалістичної праці на Україні отримали ветеринарні фахівці К. Т. Чарник, І. Є. Рудий, І. С. Пурисман.

Нагороджувалися орденами і медалями СРСР за вислугу років і плідну працю спеціалісти сільського господарства, які працювали в галузі тваринництва і мали безперервний стаж роботи: 8 років — медалью «За трудову відзнаку», 10 років — медалью «За трудову доблесть», 15 років — орденом «Знак пошани», 20 років — орденом «Трудового Червоного Прапора», 25 років - орденом Леніна.

Завдання для виконання: Законспектувати в робочих зошитах ключові моменти теми заняття і дати відповіді на питання для самоконтролю.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть особливості ведення тваринництва в Україні в XVIII-XIX ст.
2. Назвіть українських вчених, які внесли свій внесок у розвиток ветеринарної медицини з XVIII ст. і до теперішнього часу.
3. Перерахуйте центри підготовки ветеринарних фахівців в Україні, та дайте їм коротку характеристику.
4. Порівняйте особливості структури ветеринарної служби з дореволюційною структурою.
5. Яких успіхів було досягнуто в галузі ветеринарної служби та в галузі тваринництва?

Самостійна робота: Підготувати доповідь на наступне заняття за однією із вказаних нижче тем:

Теми для доповідей здобувачів вищої освіти:

1. Особливості ведення тваринництва в Україні в XVIII-XIX ст.
2. Внесок праць професора І. С. Андрієвського у медицину і ветеринарію.
3. Внесок українських вчених у вивчення та профілактику особливо небезпечних хвороб.
4. Центри підготовки ветеринарних фахівців в Україні.
5. Поширення ветеринарних знань серед населення України.

6. Перші кроки становлення української ветеринарії.
7. Особливості структури ветеринарної служби в порівнянні з дореволюційною структурою.
8. Українська військова ветеринарія.
9. Підготовка фахівців ветеринарної медицини.
10. Успіхи в галузі ветеринарії та тваринництва.

Практичне заняття №8

Тема: Значення ветеринарної медицини. Закон України про ветеринарну медицину. Основні напрямки розвитку ветеринарної медицини в Україні та в світі. Історія створення і діяльність факультету ветеринарної медицини і технологій у тваринництві ЗВО ПДУ

План.

1. Значення ветеринарної медицини.
2. Підготовка висококваліфікованих фахівців в галузі ветеринарної медицини.
3. Закон України про ветеринарну медицину.
4. Напрямки розвитку ветеринарної медицини в Україні та світі.

Мета роботи: засвоїти основні фактичні дані із минулого ветеринарної медицини, сприяти накопиченню знань по історії ветеринарної медицини, збагачувати світогляд лікаря ветеринарної медицини, показати зв'язок ветеринарії з науковими досягненнями інших наук, техніки і економіки, сприяти подальшому її розвитку, як засобу що впливає на формування сучасного фахівця – лікаря ветеринарної медицини.

Матеріали та обладнання: наукові та літературні джерела з «Ветеринарної медицини»; Закон України про «Ветеринарну медицину»; мультимедійне забезпечення.

Теоретична частина. З розпадом у 1991 році СРСР розірвалися усі офіційні зв'язки з Москвою – колишньої столицею великої держави. Одночасно були ліквідовані союзні центральні сільськогосподарські органи. 210 всесоюзних науково-дослідних інститутів ветеринарного профілю залишились на території Росії. Головне управління біологічної промисловості та ведучі біокомбінати та біофабрики, що виробляли всю номенклатуру біологічних препаратів і централізовано забезпечували ними всі союзні республіки – залишились в Росії. Поставки імпорتنих хіміко-фармацевтичних препаратів, які одержували теж централізовано через Москву – припинились.

Настала тимчасова «блокада» щодо проведення протиєпізоотичних заходів і профілактики незаразних хвороб тварин. Вітчизняної бази з виробництва хіміко-фармацевтичних препаратів не було, а біофабрики України на той час виробляли лише 18 найменувань препаратів. На той час у країні працювало 6 біофабрик, 2 профільні заводи, філіал і лабораторія Всесоюзного НКІ, 6 регіональних служб з контролю на кордоні і транспорті, 3 лабораторії з особливо небезпечних хвороб тварин – все це було передане в підпорядкування Головному управлінню ветеринарії України. Україна починає працювати над створенням власної законодавчої бази з питань ветеринарії.

25 червня 1992 року вперше в незалежній Україні був прийнятий **Закон України про ветеринарну медицину**. В грудні 1996 року був прийнятий **Закон України «Про відповідальність підприємств, установ та організацій за порушення законодавства про ветеринарну медицину»**. У 2001 році закон України **«Про ветеринарну медицину»**.

Під редакцією П. П. Достоєвського вперше в Україні вийшов збірник законів і підзаконних актів **« Законодавство України про ветеринарну медицину»**, де визначені загальні правові, організаційні та фінансові основи ветеринарної медицини, вимоги щодо ветеринарно-санітарної безпеки продуктів тваринництва та охорони довкілля, а також повноваження державних органів, права та обов'язки підприємств, установ та організацій і громадян у сфері забезпечення ветеринарного та епізоотичного благополуччя.

Затверджено державне свято працівників ветеринарної медицини (друга неділя серпня). В Україні видається щомісячний ілюстрований журнал «Ветеринарна медицина України», випускається «Ветеринарна газета», збірники наукових праць з ветеринарії (як міжвузівські, так і внутрівузівські). Складено гімн працівників ветеринарної медицини.

Очолює і координує роботу ветеринарної служби в Україні **Державний департамент ветеринарної медицини при Міністерстві агропромислової політики України.**

Ветеринарна медицина України з 1993 року є членом Міжнародного епізоотичного бюро (МЕБ, Париж), членами якого є 165 держав світу, та Всесвітньої асоціації спеціалістів ветеринарної медицини.

Підготовка лікарів ветеринарної медицини проводиться у 12 вищих навчальних закладах, а фельдшерської ветеринарної медицини – в 27 закладах країни. У Білоцерківському інституті післядипломного навчання та на факультетах підвищення кваліфікації при вузах, де існували факультети ветеринарної медицини, ветеринарні фахівці мають змогу підвищувати свою кваліфікацію.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ветеринарну медицину

Закон введено в дію з дня опублікування - 24 липня 1992 року (згідно з Постановою Верховної Ради України від 25 червня 1992 року N 2499-XII)

Із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 5 травня 1993 року N 3180-XII

Цей Закон визначає загальні, правові, організаційні та фінансові основи ветеринарної медицини. Він регламентує діяльність в галузі ветеринарної медицини згідно з міжнародними вимогами, визначає правове положення структур ветеринарії, встановлює необхідні ветеринарно-санітарні вимоги і основи ветеринарного контролю.

Розділ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

Ветеринарна медицина (ветеринарія) - комплекс заходів щодо профілактики захворювань тварин, їх лікування, скорочення втрат від хвороб, неплідності і падежу, підвищення якості сировини і продуктів тваринного походження, попередження та боротьби з хворобами, спільними для тварин і людей, одержання екологічно чистих продуктів харчування.

Спеціалісти ветеринарної медицини - лікарі, фельдшери та техніки ветеринарної медицини, які здійснюють діагностичні, профілактичні, оздоровчі, лікувальні роботи у тваринництві, ветеринарно-санітарну експертизу тваринницької продукції та надають інші ветеринарні послуги власникам тварин;

ветеринарно-санітарна експертиза - комплекс діагностичних і спеціальних досліджень з метою оцінки якості харчових продуктів, сировини тваринного та рослинного походження.

Державний ветеринарний контроль - діяльність органів державної ветеринарної медицини по виконанню ветеринарних вимог при виробництві, переробці, зберіганні, транспортуванні тварин та сировини і продуктів тваринного походження, виробництві та використанні імунобіологічних, біологічних, рослинних, хімічних, хіміко-фармацевтичних препаратів, а також додержанню правил утилізації загиблих тварин.

Правила ветеринарної медицини - встановлені відповідно до цього Закону ветеринарні вимоги, які регулюють діяльність фізичних і юридичних осіб у галузі ветеринарної медицини.

Засоби ветеринарної медицини - імунобіологічні, біологічні, рослинні, хімічні, хіміко-фармацевтичні ветеринарні препарати та кормові добавки, а також інші, необхідні для ветеринарної діяльності, профілактики хвороб

тварин матеріали; обладнання, прилади, інструменти, спеціальні автомобілі, техніка для цілей ветеринарної медицини.

Тварини - сільськогосподарські, домашні, зоопаркові, лабораторні та інші представники фауни, а також ембріони, запліднена ікра тощо.

Продукти тваринного походження - м'ясо і м'ясопродукти, молоко і молокопродукти, яйця, рибопродукти, продукти бджільництва, сперма тощо.

Сировина тваринного походження - шкіра, вовна, волос, хутро, пух, пір'я, залози внутрішньої секреції, кишки, роги, копита, кістки, легені, печінка, інші м'якушеві субпродукти, жовч, кров, вощина тощо.

Стаття 2. Основні завдання ветеринарної медицини

Основними завданнями ветеринарної медицини є:

- профілактика, діагностика, лікування інфекційних, інвазійних і незаразних хвороб свійських тварин та дикої фауни;
- контроль за випуском для реалізації доброякісних у ветеринарному відношенні продуктів і сировини тваринного походження;
- захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей;
- охорона території України від занесення інфекційних хвороб тварин з територій інших держав;
- контроль за переміщенням, експортом та імпортом сировини і тварин, продукції тваринного походження;
- ветеринарно-санітарна експертиза продуктів тваринного і рослинного походження;
- контроль за якістю виробництва лікувальних, діагностичних, профілактичних засобів та кормових добавок, призначених для ветеринарної медицини;
- радіологічний і токсикологічний контроль продуктів тваринного і рослинного походження на ринках, м'ясокомбінатах, холодильниках та базах по заготівлі, зберіганню і реалізації продуктів тощо;
- проведення незалежної ветеринарно-санітарної експертизи продуктів, сировини і тварин, продукції тваринного походження, кормів, препаратів для цілей ветеринарної медицини при їх експорті та імпорті;

контроль за додержанням юридичними та фізичними особами ветеринарно-санітарних вимог, спрямованих на захист навколишнього природного середовища;

впровадження досягнень ветеринарної науки.

Органи ветеринарної медицини будують свою діяльність у взаємодії з органами державної виконавчої влади та виконавчими органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, кооперативами та громадянами.

Розділ 2

ВЕТЕРИНАРНА ПРАКТИКА. ПІДГОТОВКА ТА СТАТУС СПЕЦІАЛІСТІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Стаття 3. Право на заняття ветеринарною практикою

Ветеринарною практикою дозволяється займатися особам, які мають відповідну вищу або середню спеціальну освіту. Фельдшер ветеринарної медицини (технік) може займатись підприємницькою ветеринарною діяльністю лише під контролем лікаря ветеринарної медицини.

Іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають необхідну кваліфікацію, можуть займатися ветеринарною практикою на території України відповідно до законодавства.

Стаття 4. Кваліфікація спеціалістів ветеринарної медицини

Випускникам ветеринарних навчальних закладів відповідно до Закону України "Про освіту" присвоюється кваліфікація, яку залежно від рівня і обсягу державної освіти забезпечують:

молодшого спеціаліста (фельдшера ветеринарної медицини, техніка ветеринарної медицини) - відповідні технікуми ветеринарної медицини чи училища;

лікаря ветеринарної медицини - коледжі ветеринарної медицини, інститути, академії, університети, інші навчальні заклади еквівалентного рівня;

бакалавра ветеринарної медицини - коледжі ветеринарної медицини, інститути, академії, університети, інші навчальні заклади еквівалентного рівня;

магістра ветеринарної медицини - інститути ветеринарної медицини, академії, університети, інші навчальні заклади, що мають відповідний сертифікат.

Підготовка спеціалістів ветеринарної медицини проводиться лише стаціонарно.

Стаття 5. Наукові ступені, вчені звання

Випускникам ветеринарних навчальних закладів, яким присвоєна кваліфікація бакалавра ветеринарної медицини на основі захисту кваліфікаційної роботи, рішенням державної екзаменаційної комісії присуджується науковий ступінь бакалавра. Науковий ступінь магістра ветеринарних наук присуджується рішенням наукової ради вищого навчального закладу (факультету) особам, які мають кваліфікацію магістра або науковий ступінь бакалавра і захистили наукову кваліфікаційну роботу.

Наукові ступені кандидата і доктора ветеринарних наук присуджуються спеціалізованими вченими радами вищих ветеринарних навчальних закладів або науково-дослідних ветеринарних інститутів.

Вчені звання старшого наукового співробітника, доцента, професора присвоюються вченими радами вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів і затверджуються у встановленому порядку.

Спеціалістам ветеринарної медицини, які мають почесне звання, науковий ступінь бакалавра, магістра, кандидата або доктора наук і які працюють за спеціальністю, може встановлюватись грошова надбавка до посадового окладу.

Стаття 6. Підвищення кваліфікації, перепідготовка та атестація спеціалістів ветеринарної медицини

Підвищення кваліфікації та перепідготовка спеціалістів ветеринарної медицини здійснюються:

лікарів ветеринарної медицини по інфекційних, інвазійних і незаразних хворобах тварин, спеціалістів лабораторій ветеринарної медицини з питань лабораторної діагностики інфекційних та інших хвороб тварин - в інституті удосконалення кваліфікації лікарів ветеринарної медицини і на факультетах ветеринарної медицини сільськогосподарських вузів України;

фельдшерів ветеринарної медицини, техніків ветеринарної медицини - у ветеринарних, сільськогосподарських технікумах або вузах;

лікарів ветеринарної медицини загального профілю і фельдшерів ветеринарної медицини, техніків ветеринарної медицини - у навчальних закладах підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів.

Оплата за навчання спеціалістів державної ветеринарної медицини при підвищенні кваліфікації здійснюється за рахунок коштів державного бюджету установ, підприємств, організацій, а спеціалістів ветеринарної медицини, що працюють на підприємницьких засадах, - за рахунок власних коштів.

Періодичність підвищення кваліфікації - не рідше одного разу на 5 років.

Спеціалісти ветеринарної медицини підлягають атестації у порядку, встановленому Статутом ветеринарної медицини України. За результатами атестації визначаються відповідність працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, категорійність та встановлюється відповідна оплата праці.

Стаття 7. Соціальний захист спеціалістів ветеринарної медицини

Спеціалісти ветеринарної медицини за власним вибором на одному з державних підприємств у зоні обслуговування мають право на приватизацію державного майна на умовах, передбачених для членів трудового колективу підприємства, що приватизується.

Місцеві державні адміністрації, підприємства, установи, організації, колективні та інші господарства забезпечують спеціалістам ветеринарної медицини належні виробничі та житлові умови, медичне обслуговування, транспорт.

На спеціалістів ветеринарної медицини поширюється законодавство про працю, соціальне забезпечення і соціальне страхування.

Спеціалісти ветеринарної медицини підлягають обов'язковому страхуванню на випадок каліцтва або професійного захворювання, одержаних при виконанні службових обов'язків, при боротьбі із зоонозними захворюваннями та при безпосередніх маніпуляціях з тваринами, за рахунок позабюджетних надходжень.

У разі такого каліцтва або професійного захворювання спеціалістам ветеринарної медицини виплачується одноразова грошова допомога в розмірі від трирічної до п'ятирічної заробітної плати залежно від ступеня втрати працездатності.

Спеціалістам ветеринарної медицини, які проживають і працюють за спеціальністю у сільській місцевості, селищах міського типу (робітничих селищах), відповідно до чинного законодавства надається право на безплатне користування житлом, опаленням та освітленням, пільгове кредитування на обзаведення господарством, на будівництво індивідуальних жилих будинків, придбання худоби. Ці права зберігаються за спеціалістами ветеринарної медицини - пенсіонерами, які працювали у сільській місцевості і проживають там.

(частину 6 статті 7 змінено згідно із Законом N 3180-XII від 05.05.93 р.)

Спеціалісти ветеринарної медицини забезпечуються спеціальними службовими транспортними засобами. При використанні особистого автомобільного транспорту спеціалістами в службових цілях їм виплачується грошова компенсація у встановлених розмірах.

Стаття 8. Заохочення спеціалістів ветеринарної медицини

Моральне та матеріальне заохочення працівників ветеринарної медицини здійснюється відповідно до законодавства.

Спеціалісти ветеринарної медицини у встановленому порядку можуть представлятися до присвоєння почесних звань "Заслужений лікар ветеринарної медицини України" та "Заслужений працівник ветеринарної медицини України".

Розділ 3

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ.

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ВЕТЕРИНАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Стаття 9. Система державної ветеринарної медицини

Система державної ветеринарної медицини включає:

- а) Головне управління ветеринарної медицини з державною ветеринарною інспекцією Міністерства сільського господарства і продовольства України з підпорядкованими йому Кримським республіканським, обласними, Київським та Севастопольським міськими управліннями державної ветеринарної медицини, Центральною лабораторією ветеринарної медицини, зональними спеціалізованими лабораторіями ветеринарної медицини по хворобах тварин, міжобласними спеціалізованими державними лабораторіями ветеринарної медицини по хворобах птиці, корпорацією "Укрзооветпромстач", підприємствами по виробництву імунобіологічних, хіміко-фармацевтичних ветеринарних препаратів, приладів, обладнання, інструментів, лабораторного скла для ветеринарних цілей, Державним науково-дослідним контрольним інститутом ветеринарних препаратів і кормових добавок, службами державної ветеринарної медицини на залізницях та прикордонних контрольних пунктах ветеринарної медицини, відділеннями відомчої ветеринарної міліції по забезпеченню карантинних ветеринарних заходів;
- б) Кримське республіканське, обласні, Київське та Севастопольське міські управління державної ветеринарної медицини з підпорядкованими їм відповідно обласними та міськими державними підприємствами (лікарнями) ветеринарної медицини, обласними госпрозрахунковими ветеринарно-санітарними загонами, районними державними підприємствами (лікарнями) ветеринарної медицини, обласними та районними державними лабораторіями ветеринарної медицини, обласними відділеннями корпорації "Укрзооветпромстач", районними та міськими державними підприємствами

"Ветеринарна медицина" на госпрозрахунку, відділеннями відомчої ветеринарної міліції по забезпеченню карантинних ветеринарних заходів;

в) районні підприємства (лікарні) державної ветеринарної медицини з підпорядкованими їм дільничними лікарнями ветеринарної медицини, дільницями, поліклініками, пунктами, районними державними лабораторіями ветеринарної медицини та ветеринарно-санітарної експертизи на ринках;

г) міські підприємства (лікарні) державної ветеринарної медицини з підпорядкованими їм дільничними лікарнями ветеринарної медицини, дільницями, поліклініками, державними лабораторіями ветеринарної медицини, лабораторіями ветеринарно-санітарної експертизи на ринках;

д) установи державної ветеринарної медицини на всіх видах транспорту;

е) служби державної ветеринарної медицини на державному кордоні з підпорядкованими їм прикордонними контрольними пунктами ветеринарної медицини.

Організаційна структура і штатна чисельність мережі державної ветеринарної медицини визначаються Головним управлінням ветеринарної медицини з державною ветеринарною інспекцією Міністерства сільського господарства і продовольства України та Кримським республіканським управлінням державної ветеринарної медицини.

Організація роботи, права і обов'язки державної ветеринарної медицини визначаються цим Законом, Статутом ветеринарної медицини України та іншими актами законодавства.

У своїй діяльності органи управління державної ветеринарної медицини в областях, містах і районах підпорядковуються відповідній місцевій державній адміністрації та вищестоящим органам державної ветеринарної медицини у питаннях, віднесених до їх компетенції.

Стаття 10. Державні органи управління ветеринарною медициною

Управління ветеринарною медициною здійснює Головне управління ветеринарної медицини з державною ветеринарною інспекцією Міністерства сільського господарства і продовольства України, яке підпорядковується

безпосередньо Міністру сільського господарства і продовольства України. Головне управління очолює начальник - Головний державний інспектор ветеринарної медицини України, який призначається на посаду Кабінетом Міністрів України. Положення про Головне управління затверджується Урядом України.

Головний державний інспектор ветеринарної медицини України з питань державного ветеринарного контролю підпорядковується безпосередньо Кабінету Міністрів України.

Органи і установи державної ветеринарної медицини здійснюють інспекторський нагляд на обслуговуваній території, незалежно від відомчої підпорядкованості, відповідно до положення про державний ветеринарний нагляд.

Керівництво ветеринарною медициною Республіки Крим здійснює Кримське республіканське управління державної ветеринарної медицини. Кримське республіканське управління очолює начальник, який призначається на посаду Головним управлінням ветеринарної медицини з державною ветеринарною інспекцією Міністерства сільського господарства і продовольства України.

Керівництво ветеринарною медициною в областях, містах Києві та Севастополі здійснюють відповідно обласні, Київське та Севастопольське міські управління державної ветеринарної медицини. Обласне, Київське та Севастопольське міське управління очолює начальник, який призначається на посаду Головним управлінням ветеринарної медицини з державною ветеринарною інспекцією Міністерства сільського господарства і продовольства України за погодженням з органами місцевої державної адміністрації.

Керівництво ветеринарною медициною в районах, містах, районах в місті здійснюють відповідно районні, міські, районні в місті підприємства (лікарні) ветеринарної медицини. Вказані підприємства (лікарні) очолюються начальниками, які є одночасно головними лікарями ветеринарної медицини районів, міст, районів у місті і призначаються на посаду начальником

Кримського республіканського, обласного, Київського та Севастопольського міського управління державної ветеринарної медицини за погодженням з органами місцевої державної адміністрації.

Служби державної ветеринарної медицини на залізницях, транспортних і прикордонних контрольних пунктах ветеринарної медицини очолюють начальники, які призначаються на посаду Головним управлінням ветеринарної медицини з державною ветеринарною інспекцією Міністерства сільського господарства і продовольства України.

Керівники органів державної ветеринарної медицини України, Республіки Крим, областей, районів, районів у містах, міст, залізниць, транспортних і прикордонних пунктів одночасно є головними державними інспекторами ветеринарної медицини відповідно України, Республіки Крим, області, району, міста, району в місті, залізниці, транспортного, прикордонного пункту. Заступники керівників органів державної ветеринарної медицини за посадою є заступниками відповідних головних державних інспекторів ветеринарної медицини.

Стаття 11. Підприємницька ветеринарна діяльність

Юридичні або фізичні особи можуть займатись підприємницькою ветеринарною діяльністю за умови отримання спеціального дозволу (ліцензії), який видається Головним управлінням державної ветеринарної медицини України, Кримським республіканським, обласними управліннями державної ветеринарної медицини.

Міністерства, відомства, підприємства, установи та організації, колективні та інші господарства, незалежно від форм власності, в яких працюють спеціалісти ветеринарної медицини, у своїй діяльності керуються цим Законом, Статутом ветеринарної медицини України, іншими нормативними актами.

Розділ 4

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Стаття 12. Законодавство про ветеринарну медицину

Законодавство про ветеринарну медицину складається з Конституції України, цього Закону, Статуту ветеринарної медицини України, інших актів законодавства.

Правила ветеринарної медицини, видані державними органами управління ветеринарної медицини в межах їх компетенції, є обов'язковими для виконання всіма державними органами, а також підприємствами, організаціями та установами, посадовими особами і громадянами.

Документи, що регулюють діяльність ветеринарної медицини, підлягають обов'язковому опублікуванню.

Стаття 13. Компетенція органів державної ветеринарної медицини

До компетенції органів державної ветеринарної медицини належить:

- контроль та організація заходів щодо профілактики, діагностики, лікування та ліквідації інфекційних, інвазійних і незаразних хвороб тварин;
- оцінка епізоотичної ситуації і дача обов'язкових до виконання розпоряджень щодо здійснення профілактики та ліквідації заразних хвороб, а також з питань дератизації, дезинфекції, інших заходів;
- контроль за виробництвом доброякісних у ветеринарному і санітарному відношенні продуктів і сировини тваринного походження;
- здійснення на ринках ветеринарно-санітарної експертизи тваринницької і рослинницької продукції;
- захист населення спільно з органами охорони здоров'я від хвороб, спільних для людей і тварин, та здійснення взаємного обміну інформацією;
- контроль за охороною території України від занесення з території інших країн інфекційних хвороб тварин, а також проведення перевірки ветеринарного

стану при експорті-імпорті тварин, сировини, продуктів тваринного походження, кормів;

оцінка ветеринарно-санітарного стану м'ясо-, молочнопереробних підприємств, боєнь, цехів, тваринницьких ферм, ярмарків, ринків, складських приміщень для зберігання сировини і продуктів тваринного походження, кормів і засобів їх транспортування;

аналіз причин захворюваності незаразними хворобами і падежу тварин та птиці, розробка рекомендацій їх профілактики;

виключне право на проведення ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і продуктів забою на м'ясокомбінатах, бойнях, в цехах та на інших переробних підприємствах і ринках та передзабійного огляду тварин;

проведення ветеринарно-санітарного і екологічного контролю продуктів харчування тваринного і рослинного походження;

контроль і координація діяльності відомчої служби ветеринарної медицини і спеціалістів у галузі ветеринарної медицини;

видача висновків органам страхування на тварин, вимушено забитих або загинувших;

експертиза проектів планування та будівництва тваринницьких ферм, будівель, підприємств по забою і переробці тварин і сировини тваринного походження; проектів відведення земельних ділянок для усіх видів зазначеного будівництва і забору води для тварин;

участь в роботі робочих, державних комісій по прийняттю в експлуатацію збудованих тваринницьких об'єктів і підприємств по забою, переробці тварин і сировини тваринного походження;

заборона експлуатації або тимчасове припинення функціонування тваринницьких об'єктів і підприємств по забою та переробці тварин і сировини тваринного походження у разі порушення ветеринарних норм і правил;

проведення лабораторно-клінічних (вірусологічні, бактеріологічні, хіміко-токсикологічні, патологоанатомічні, гістологічні, паразитологічні,

радіологічні та інші) досліджень з метою діагностики хвороб тварин, оцінки продуктів та сировини тваринного походження, кормів і води.

До виключної компетенції Головного управління ветеринарної медицини належить:

видача висновків на нові ветеринарні препарати, прилади, інструменти, кормові добавки та затвердження нормативно-технічних документів на них; здійснення контролю за виробництвом, використанням біологічних, хімічних, фармацевтичних кормових добавок та інших препаратів вітчизняного виробництва та тих, що надходять по імпорту, призначених для цілей ветеринарної медицини, оцінка їх впливу на здоров'я тварин і якість продукції тваринного походження, розробка та затвердження нормативних актів щодо їх виробництва та застосування.

Стаття 14. Права органів та посадових осіб державної ветеринарної медицини

Посадові особи державної ветеринарної медицини мають право:

- безперешкодно відвідувати об'єкти в зоні обслуговування, вимагати інформацію, необхідну для встановлення епізоотичного стану, виявлення причин захворювань тварин та оцінки ветеринарно-санітарної якості продуктів і сировини тваринного походження;
- давати обов'язкові для виконання розпорядження щодо здійснення протиепізоотичних і ветеринарно-санітарних заходів;
- при встановленні заразних хвороб чи виникненні підозри на наявність особливо небезпечного захворювання тварин видавати розпорядження про забій тварин, знезараження продуктів і сировини тваринного походження, переробку їх чи утилізацію;
- встановлювати заборону на споживання продуктів тваринного походження, які не відповідають ветеринарно-санітарним вимогам, а також забороняти переробку сировини тваринного походження;

забороняти будівництво, реконструкцію тваринницьких будівель, м'ясопереробних підприємств, цехів, складів та інших об'єктів, які не відповідають ветеринарно-санітарним вимогам;

накладати адміністративні стягнення на посадових та інших осіб за порушення цього Закону, правил карантину тварин та інших ветеринарно-санітарних вимог.

Відволікання спеціалістів ветеринарної медицини для виконання обов'язків, не пов'язаних з ветеринарним обслуговуванням, забороняється, за винятком випадків, передбачених чинним законодавством.

Ніякі інші обставини або вказівки посадових осіб не можуть бути підставою для будь-яких незаконних дій або бездіяльності спеціалістів ветеринарної медицини чи її окремих працівників.

Стаття 15. Повноваження органів місцевого самоврядування, місцевих органів державної виконавчої влади в галузі ветеринарної медицини

До повноважень органів місцевого самоврядування, місцевих органів державної виконавчої влади в галузі ветеринарної медицини відповідно до законодавства належить:

встановлення та відміна на відповідних територіях, у господарствах і дворах карантину, особливих умов і режимів господарської діяльності, спрямованих на локалізацію і ліквідацію небезпечних захворювань тварин;

організація контролю за санітарним станом навколишнього середовища в зоні діяльності тваринницьких ферм, комплексів, інших підприємств по переробці продукції, сировини тваринного походження, здійснення заходів щодо запобігання інфекційним захворюванням тварин, епізоотіям та їх ліквідації, вжиття заходів до зменшення втрат поголів'я, тваринницької продукції від хвороб, падежу, зниження якості;

сприяння створенню і розвитку підприємств по виробництву засобів, призначених для цілей ветеринарної медицини, ремонту і придбанню запасних частин, паливно-мастильних і автотранспортних засобів для органів

управління, установ і спеціалістів державної і відомчої ветеринарної медицини;
прийняття розпоряджень щодо організації профілактики окремих небезпечних захворювань тварин і боротьби з ними.

Розділ 5

ДЕРЖАВНИЙ ВЕТЕРИНАРНИЙ КОНТРОЛЬ

Стаття 16. Посадові особи, які здійснюють державний ветеринарний контроль

Організація та здійснення державного ветеринарного контролю покладаються на головних державних інспекторів ветеринарної медицини, їх заступників та державних інспекторів ветеринарної медицини.

Ветеринарний контроль на об'єктах Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Прикордонних військ, Національної гвардії України здійснюється органами ветеринарної медицини цих міністерств і відомств.

Головним державним інспектором ветеринарної медицини України можуть бути надані повноваження державних інспекторів ветеринарної медицини іншим керівникам та спеціалістам ветеринарної медицини.

Стаття 17. Контроль за якістю ветеринарних препаратів

Органи державної ветеринарної медицини здійснюють контроль за застосуванням ветеринарних препаратів, а також перевірку зберігання і знешкодження цих препаратів.

Забороняється застосовувати медикаменти, спеціальні кормові добавки, мікроелементи, вакцини, інші біопрепарати і реагенти, не зареєстровані у фармакопеї або фармакологічній службі чи виготовлені з порушенням нормативної документації або правил їх застосування.

Забороняється також застосовувати з метою прискорення росту і збільшення продуктивності (лактації) худоби біологічні стимулятори і гормони, що мають тиреостатичну, естрогенну, андрогенну або гестагенну дію.

Стаття 18. Державний ветеринарний контроль на ринках

Державний ветеринарний контроль є обов'язковим на ринках та в інших місцях, в яких організовано торгівлю тваринами, продуктами і сировиною тваринного та рослинного походження. Власники торговельних об'єктів зобов'язані забезпечити необхідні умови для діяльності спеціалістів ветеринарної медицини.

Лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринках мають клеймо для клеймування м'яса, етикетку для позначення якості продукції, журнали реєстрації та інші документи, що визначаються законодавством про ветеринарну медицину.

Лікар лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи ринку має право затримувати продукти (продукцію), визнані непридатними для харчування людей. Такі продукти власниками торговельних об'єктів повинні направлятися на утилізацію або переробку.

Стаття 19. Державний ветеринарний контроль при полюванні на дичину

Кожне мисливське товариство, організація чи об'єднання зобов'язані обладнати майданчики для обробки відстріляної на полюванні дичини згідно з ветеринарно-санітарними вимогами та забезпечити проведення ветеринарно-санітарної експертизи дичини, яка передбачається для використання на харчові цілі.

Стаття 20. Гарантії діяльності осіб, які здійснюють державний ветеринарний контроль

Спеціалісти, які здійснюють державний ветеринарний контроль, у своїй діяльності є незалежними і керуються цим Законом, Статутом ветеринарної медицини України, іншими нормативними актами з питань ветеринарної

медицини. Державні виконавчо-розпорядчі органи, керівники підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, громадяни повинні сприяти спеціалістам ветеринарної медицини при виконанні ними службових обов'язків. Посадові особи державних органів, підприємств, установ, організацій, незалежно від форм власності, і громадяни, які перешкоджають законній діяльності спеціалістів ветеринарної медицини, несуть відповідальність відповідно до законодавства.

Стаття 21. Обов'язки юридичних та фізичних осіб, діяльність яких пов'язана з виробництвом, переробкою, зберіганням, транспортуванням, торгівлею тваринами, сировиною і продуктами тваринного походження

Юридичні та фізичні особи, діяльність яких пов'язана з виробництвом, переробкою, зберіганням, транспортуванням і торгівлею тваринами, сировиною і продуктами тваринного походження, зобов'язані:

охороняти здоров'я тварин і забезпечувати виробництво високоякісної у ветеринарному і санітарному відношенні продукції та сировини тваринного походження;

виконувати технологічні, зоогігієнічні та інші правила ветеринарної медицини;

терміново сповіщати органи державної ветеринарної медицини про виникнення захворювання тварин, їх загибель або невластиву поведінку;

виконувати вимоги спеціалістів ветеринарної медицини, сприяти здійсненню карантинних, обмежувальних та інших ветеринарних заходів;

доставляти або пред'являти тварин для ветеринарного огляду, профілактичних і лікувально-профілактичних обробок, досліджень, щеплень, забезпечувати їх надійну фіксацію при проведенні маніпуляцій, а також пред'являти тваринницьку і рослинницьку продукцію для ветеринарно-санітарної експертизи;

сприяти спеціалістам ветеринарної медицини у здійсненні покладених на них завдань.

Відповідні державні органи, підприємства, установи і організації, юридичні та фізичні особи, діяльність яких пов'язана з виробництвом, переробкою, зберіганням, транспортуванням і торгівлею тваринами, сировиною і продуктами тваринного походження, зобов'язані надавати безоплатно в користування органам управління і установам державної ветеринарної медицини (в тому числі на залізничному, водному і повітряному транспорті, прикордонних контрольних пунктах ветеринарної медицини, митницях, у відділеннях відомчої ветеринарної міліції, лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи, на ринках тощо) службові приміщення, необхідне обладнання, засоби зв'язку, а також компенсувати витрати по їх експлуатації та орендній платі.

Стаття 22. Відповідальність за порушення чинного законодавства з питань ветеринарної медицини

Громадяни та посадові особи, винні в порушенні правил щодо карантину тварин, інших ветеринарно-санітарних вимог, а також особи, які займаються незаконною ветеринарно-фармацевтичною діяльністю, притягуються до відповідальності згідно з законодавством України.

Юридичні особи несуть відповідальність, передбачену законодавством України.

Тридцять процентів від суми адміністративних штрафів, які накладаються інспекторами державної ветеринарної медицини, спрямовуються на обов'язкове страхування спеціалістів ветеринарної медицини, передбачене статтею 7 цього Закону.

Стаття 23. Право інспекторів державної ветеринарної медицини накладати адміністративні стягнення у вигляді штрафів

В порядку, передбаченому чинним законодавством, державні ветеринарні інспектори можуть накладати такі штрафи:

Головний інспектор державної ветеринарної медицини України та його заступники - штраф на громадян у розмірі до однієї мінімальної заробітної плати, а на службових осіб - у розмірі до шести мінімальних заробітних плат; головні державні інспектори ветеринарної медицини Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, головний державний інспектор ветеринарної медицини на транспорті і державному кордоні та їх заступники - штраф на громадян у розмірі до половини мінімальної заробітної плати, на службових осіб - у розмірі до чотирьох мінімальних заробітних плат; головні інспектори державної ветеринарної медицини міст, районів, районів у містах, залізниць, транспортних і прикордонних пунктів - штраф на громадян у розмірі до половини мінімальної заробітної плати, на службових осіб - у розмірі до трьох мінімальних заробітних плат; завідувачі дільничними лікарнями державної ветеринарної медицини, дільницями ветеринарної медицини, начальники ветеринарного нагляду на дезінфекційно-промивних станціях і пунктах, завідувачі лабораторіями ветеринарно-санітарної експертизи на ринках - штраф на громадян у розмірі до половини мінімальної заробітної плати, а на службових осіб - у розмірі до двох мінімальних заробітних плат.

Службовими особами органів державної ветеринарної медицини штраф може стягуватися на місці з громадян у розмірі до половини мінімальної заробітної плати, а з посадових осіб - у розмірі до однієї мінімальної заробітної плати.

Розділ 6

РАДА З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ, ФАРМАКОЛОГІЧНА КОМІСІЯ. НАДЗВИЧАЙНІ ПРОТИЕПІЗООТИЧНІ КОМІСІЇ

Стаття 24. Рада з питань ветеринарної медицини

Для розгляду найважливіших питань ветеринарної медицини при Головному управлінні ветеринарної медицини з державною ветеринарною

інспекцією Міністерства сільського господарства і продовольства України створюється Рада з питань ветеринарної медицини. До складу Ради входять спеціалісти Головного управління, керівники органів державної ветеринарної медицини Республіки Крим, областей, науково-дослідних ветеринарних інститутів і факультетів ветеринарної медицини учбових закладів, провідні вчені відповідних галузей (спеціальностей) відомчої ветеринарної медицини, Асоціації ветеринарних спеціалістів України. До складу зазначеної Ради можуть входити представники Міністерства охорони здоров'я України, інших міністерств і відомств України.

Положення про Раду затверджується Головним інспектором державної ветеринарної медицини України.

Стаття 25. Фармакологічна комісія ветеринарної медицини

При Головному управлінні ветеринарної медицини з державною ветеринарною інспекцією Міністерства сільського господарства і продовольства України діє Фармакологічна комісія.

Фармакологічна комісія здійснює експертну оцінку ефективності засобів, призначених для цілей ветеринарної медицини, та їх реєстрацію в державній реєстраційній книзі і видає відповідні свідоцтва.

Положення про Фармакологічну комісію затверджується Головним управлінням ветеринарної медицини з державною ветеринарною інспекцією Міністерства сільського господарства і продовольства України.

Стаття 26. Надзвичайні протиепізоотичні комісії

Для оперативного керівництва і координації діяльності організацій, підприємств і громадян щодо попередження і ліквідації масових захворювань або отруєнь тварин Кабінетом Міністрів України створюються надзвичайні протиепізоотичні комісії.

Положення про надзвичайні протиепізоотичні комісії затверджується Кабінетом Міністрів України.

Розділ 7

ФІНАНСУВАННЯ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ І УСТАНОВ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Стаття 27. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення органів і установ державної ветеринарної медицини

Фінансування та матеріально-технічне забезпечення органів і установ державної ветеринарної медицини здійснюється за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, а також за рахунок позабюджетних коштів. Позабюджетними джерелами фінансування діяльності установ державної ветеринарної медицини та оплати праці їх працівників є:

- надходження від підприємств, установ, організацій та громадян за виконання робіт за договорами і надання платних послуг;
- частина коштів від сплати адміністративних штрафів;
- добровільні внески підприємств, установ, громадських організацій, фондів і громадян;
- інші, не заборонені законодавством, джерела.

Стаття 28. Фінансування протиепізоотичних заходів

Заходи щодо попередження і ліквідації інфекційних захворювань тварин, лабораторно-діагностичні та радіологічні дослідження харчових продуктів і сировини (за переліком, що затверджується Урядом України), інші ветеринарно-санітарні, протиепізоотичні заходи, а також невідкладна лікувальна допомога у разі загрози життю тварин здійснюються за рахунок відповідних бюджетних коштів і відрахувань від страхових платежів.

Стаття 29. Фінансування інших заходів ветеринарної медицини

Заходи щодо попередження і ліквідації хвороб тварин (крім зазначених у статті 28 цього Закону), лікування хворих тварин, лабораторні дослідження, ветеринарно-санітарна експертиза продуктів тваринництва і сировини та всіх

видів продукції на ринках здійснюються власниками тварин, тваринницької продукції за плату згідно з тарифами.

Стаття 30. Міжнародні відносини

Якщо міжнародними договорами України встановлені інші правила, ніж ті, що містяться в цьому Законі, то застосовуються правила міжнародного договору.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ТА ЗАХИСТУ СПОЖИВАЧІВ

Про орган

Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (далі - Держпродспоживслужба) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабміном через Першого віце-прем'єр-міністра України - Міністра економіки.

Відповідно до постанови КМУ від 10.10.2014 N 442 Держпродспоживслужбу створено шляхом перетворення Державної ветеринарної та фітосанітарної служби, Державної інспекції з питань захисту прав споживачів та ліквідації Державної санітарно-епідеміологічної служби.

Кого перевіряє: юридичних та фізичних осіб.

Що перевіряє:

- дотримання вимог санітарного законодавства;
- дотримання законодавства у галузі ветеринарної медицини;
- виконання фітосанітарних заходів, обіг пестицидів і агрохімікатів, використання біологічних контрольних організмів;
- безпеку та окремі показники якості харчових продуктів та кормів;
- дотримання вимог законодавства у сфері насінництва та розсадництва;
- дотримання законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин;

- дотримання законодавства про захист прав споживачів (у т. ч. споживачів виробів з дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння) ;
- дотримання законодавства про рекламу в частині захисту прав споживачів;
- дотримання антитютюнового законодавства;
- дотримання вимог щодо ціноутворення;
- дотримання вимог законодавства з питань туристичної діяльності;
- дотримання законодавства у системі інженерно-технічного забезпечення АПК;
- якість зерна та продуктів його переробки;
- додержання заходів біологічної і генетичної безпеки сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання ГМО
- рівень радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування;
- дотримання законодавства у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) ;
- здійснює державний ринковий та метрологічний нагляд.

Повноваження Держпродспоживслужби

Згідно з Положенням про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 02 вересня 2015 року № 667, Держпродспоживслужба відповідно до покладених на неї завдань здійснює державний нагляд (контроль) щодо безпечності та окремих показників якості харчових продуктів у межах повноважень, передбачених законодавством.

Основними завданнями Держпродспоживслужби є:

1) Реалізація державної політики у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства,

санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників), з контролю за цінами, попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, насінництва та розсадництва (в частині сертифікації насіння і садивного матеріалу), реєстрації та обліку машин в агропромисловому комплексі, державного контролю за дотриманням законодавства про захист прав споживачів і реклами в цій сфері.

2) Здійснення відповідно до закону державного ветеринарно-санітарного контролю, державного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників), здоров'ям та благополуччям тварин, безпечністю та окремими показниками якості харчових продуктів, неїстівних продуктів тваринного походження, репродуктивним матеріалом, племінною справою у тваринництві, біологічними продуктами, патологічним матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами, кормами та іншими об'єктами санітарних заходів, застосуванням санітарних та ветеринарно-санітарних заходів, профілактичних і протиепідемічних заходів щодо охорони в межах компетенції території України від проникнення хвороб людей, тварин та рослин з території інших держав або карантинних зон, вимог законодавства у сфері насінництва та розсадництва, дотриманням законодавства про захист прав споживачів, за дотриманням законодавства про рекламу в частині захисту прав споживачів реклами, законодавства щодо

зберігання, транспортування, торгівлі та застосування засобів захисту рослин, показників вмісту шкідливих для здоров'я людини речовин та інгредієнтів у тютюнових виробах, які реалізуються на території України, дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері агропромислового комплексу, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони прав на сорти рослин, у сфері туризму та курортів, за якістю зерна та продуктів його переробки, за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності, за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування, за діяльністю суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, перевезення, зберігання, реалізацію органічної продукції (сировини).

3) Здійснення контролю за виконанням фітосанітарних заходів.

4) Здійснення ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності.

5) Здійснення метрологічного нагляду;

6) Здійснення в межах компетенції контролю за факторами середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення.

2 Режим роботи гарячих ліній Держпродспоживслужби

Цілодобовий, 044-364-77-80, 050-230-04-28

3 Роз'яснення щодо вирішення питань заявників Держпродспоживслужбою, які зареєстрували звернення на урядовій "гарячій лінії"

Постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 667 затверджено Положення про Держпродспоживслужбу, згідно з яким Держпродспоживслужба здійснює свої повноваження безпосередньо та через свої територіальні органи.

Керівники самостійних структурних підрозділів територіальних органів Держпродспоживслужби, на які покладено здійснення повноважень Держпродспоживслужби у сфері санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення, забезпечують виконання функцій щодо затвердження та підписання передбачених законодавством документів, повноваження щодо затвердження та підписання яких належить до компетенції головних державних санітарних лікарів відповідної адміністративно-територіальної одиниці (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників), у межах повноважень відповідного територіального органу.

4 Порядок та підстави проведення перевірок за місцем ведення підприємницької діяльності та який обов'язковий перелік документів при проведенні перевірки

Перевірки, які проводяться в сфері захисту споживачів

Правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю), в тому числі при здійсненні заходів державного нагляду (контролю) у сфері захисту прав споживачів,

визначаються Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (далі – Закон).

Відповідно до Закону діяльність органів державного нагляду (контролю) щодо виявлення порушень вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг є державним наглядом (контролем). При цьому, заходи державного нагляду (контролю) – планові та позапланові заходи, які здійснюються у формі перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та в інших формах, визначених законом.

Законом встановлено, що планові заходи здійснюються відповідно до річних планів, що затверджуються органом державного нагляду (контролю) не пізніше 1 грудня року, що передує плановому. Підстави для здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю) визначаються статтею 6 Закону.

Під час проведення позапланового заходу з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення цього заходу, з обов'язковим зазначенням цих питань у посвідченні (направленні) на проведення заходу державного нагляду (контролю).

Для здійснення планового або позапланового заходу орган державного нагляду (контролю) видає наказ (рішення, розпорядження), який має містити найменування суб'єкта господарювання, щодо якого буде здійснюватися захід, та предмет перевірки.

На підставі наказу (рішення, розпорядження) оформляється посвідчення (направлення) на проведення заходу державного нагляду (контролю), яке підписується керівником органу державного нагляду (контролю) (головою державного колегіального органу) або його заступником (членом державного колегіального органу) із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові і засвідчується печаткою.

У разі проведення позапланової перевірки за зверненням фізичної особи про порушення, що спричинило шкоду її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави, перед початком здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю) посадові особи територіального органу державного нагляду (контролю) зобов'язані пред'явити керівнику чи уповноваженій особі суб'єкта господарювання - юридичної особи, її відокремленого підрозділу, фізичній особі - підприємцю або уповноваженій ним особі, крім документів, передбачених цим Законом, додатково копію погодження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у відповідній сфері державного нагляду (контролю), або відповідного державного колегіального органу на проведення такої перевірки.

За результатами здійснення планового або позапланового заходу посадова особа органу державного нагляду (контролю) складає акт перевірки.

У разі необхідності вжиття заходів реагування на підставі акта, складеного за результатами здійснення заходу, орган державного нагляду (контролю) протягом п'яти робочих днів з дня завершення здійснення заходу державного нагляду (контролю) складає припис, розпорядження, інший розпорядчий документ щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу.

Перевірки, які проводяться з питань фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва та розсадництва

Правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сферах карантину і захисту рослин, насінництва та розсадництва, охорони прав на сорти рослин та ГМО у відкритих системах визначені Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Відповідно до пункту 5 статті 7 Закону перед початком здійснення заходу посадові особи органу державного нагляду (контролю) зобов'язані пред'явити керівнику суб'єкта господарювання - юридичної особи, її відокремленого підрозділу або уповноваженій ним особі (фізичній особі - підприємцю або уповноваженій ним особі) посвідчення (направлення) та службове посвідчення, що засвідчує посадову особу органу державного нагляду (контролю), і надати суб'єкту господарювання копію посвідчення (направлення).

Перевірки, які проводяться в сфері державного контролю харчових продуктів

Відповідно до частини шостої статті 2 закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (далі – Закон) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів та у сфері ветеринарної медицини, його територіальні органи зобов'язані забезпечити дотримання з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» (далі – Закон України), виключно вимог частин першої, четвертої, шостої - сьомої, абзацу другого частини десятої, частин дванадцятої - чотирнадцятої статті 4, частин першої (крім вимоги щодо отримання погодження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у відповідній сфері державного контролю, або відповідного державного колегіального органу на проведення позапланового заходу) та третьої статті 6, частин першої - четвертої, шостої, восьмої - десятої статті 7, частин першої та другої статті 12, статей 13-18, 20, 21 цього Закону.

Відповідно до частини третьої статті 18 Закону України заходи державного контролю здійснюються без попередження (повідомлення) оператора ринку, крім аудиту та інших випадків, коли таке попередження є необхідною умовою забезпечення ефективності державного контролю. Державні інспектори та державні ветеринарні інспектори під час здійснення заходів державного контролю мають право безперешкодного доступу без попередження до потужностей під час їх роботи.

Перелік розпорядчих документів, які видає орган державного контролю для здійснення заходів державного контролю (планового/позапланового), а також підстави для їх видачі визначені статтею 7 Закону.

Державні інспектори та державні ветеринарні інспектори під час здійснення заходів державного контролю мають право видавати приписи щодо усунення порушень Закону України, законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин.

Оператори ринку харчових продуктів несуть відповідальність за порушення вимог цього Закону України та законодавства про харчові продукти та корми відповідно до частини першої статті 65 Закону України та статті 16622 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Підставою для проведення планового заходу державного контролю є наявність оператора ринку в щорічному плані державного контролю в сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, ветеринарної медицини, який складається відповідно до статті 25 Закону України.

Перелік підстав для проведення позапланових заходів державного контролю в сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, ветеринарної медицини визначені частиною першою статті 6 Закону та частиною четвертою статті 18 Закону України.

5 Умови та терміни здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності після звернення споживача до підрозділу Держпродспоживслужби.

Державний нагляд (контроль) в сфері захисту споживачів

Відповідно од статті 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» однією з підстав для проведення позапланового заходу державного нагляду (контролю) є звернення фізичної особи (фізичних осіб) про порушення, що спричинило шкоду її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави, з додаванням документів чи їх копій, що підтверджують такі порушення (за наявності). Позаплановий захід у такому разі здійснюється територіальним органом державного нагляду (контролю) за наявності погодження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у відповідній сфері державного нагляду (контролю), або відповідного державного колегіального органу.

Отже, після отримання Держпродспоживслужбою звернення споживача про порушення його законних прав, за наявності обґрунтованих підстав, а також за наявності інформації про найменування та адресу суб'єкта господарювання, яким порушено вимоги законодавства, відповідний структурний підрозділ Держпродспоживслужби надає погодження на проведення такої перевірки та разом зі скаргою споживача та дорученням щодо вжиття заходів згідно з чинним законодавством направляє його відповідному територіальному органу Держпродспоживслужби. Відповідно до Закону України «Про звернення громадян» про зазначені дії інформується також заявник.

Державний нагляд з питань фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва та розсадництва

Умови, підстави та термін здійснення позапланових заходів визначені статтею 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Державний нагляд (контроль) в сфері безпечності харчових продуктів

Згідно із вимогами статті 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» однією з підстав для здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю) є звернення фізичної особи (фізичних осіб) про порушення, що спричинило шкоду її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави, з додаванням документів чи їх копій, що підтверджують такі порушення (за наявності).

Під час проведення позапланового заходу з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення цього заходу, з обов'язковим зазначенням цих питань у посвідченні (направленні) на проведення заходу державного нагляду (контролю).

Фізичні особи, які подали безпідставне звернення про порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства, несуть відповідальність, передбачену законом. Повторне проведення позапланових заходів державного нагляду (контролю) за тим самим фактом (фактами), що був (були) підставою для проведеного позапланового заходу державного нагляду (контролю), забороняється.

Строк здійснення позапланового заходу не може перевищувати десяти робочих днів, а щодо суб'єктів малого підприємництва - двох робочих днів.

Продовження строку здійснення позапланового заходу не допускається.

Разом з тим, відповідно до вимог статті 7 «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» для здійснення

планового або позапланового заходу орган державного нагляду (контролю) видає наказ, який має містити найменування суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо діяльності якого здійснюється захід.

ЗАХИСТ СПОЖИВАЧІВ

6 Процедура повернення неякісного товару (по видам)

Стосовно непродуктованих товарів

Відповідно до статті 8 Закону України «Про захист прав споживачів» споживач має право за своїм вибором вимагати від продавця або виробника розірвання договору та повернення сплаченої за товар грошової суми або заміни товару на такий же товар або на аналогічний, з числа наявних у продавця (виробника) у разі виявлення протягом встановленого гарантійного строку істотних недоліків, які виникли з вини виробника товару (продавця, виконавця), або фальсифікації товару, підтверджених за необхідності висновком експертизи.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист прав споживачів» істотний недолік – недолік, який робить неможливим чи недопустимим використання товару відповідно до його цільового призначення, виник з вини виробника (продавця, виконавця), після його усунення проявляється знову з незалежних від споживача причин і при цьому наділений хоча б однією з нижченаведених ознак:

- а) він взагалі не може бути усунутий;
- б) його усунення потребує понад чотирнадцять календарних днів;
- в) він робить товар суттєво іншим, ніж передбачено договором.

За наявності товару вимога споживача про його заміну підлягає негайному задоволенню, а в разі виникнення потреби в перевірці якості - протягом чотирнадцяти днів або за домовленістю сторін.

Продавець, виробник (підприємство, що задовольняє вимоги споживача, встановлені частиною першою цієї статті) зобов'язані прийняти товар неналежної якості у споживача і задовольнити його вимоги.

Доставка великогабаритних товарів і товарів вагою понад п'ять кілограмів продавцю, виробнику (підприємству, що задовольняє вимоги споживача, встановлені частиною першою цієї статті) та їх повернення споживачеві здійснюються за рахунок продавця, виробника (підприємства, що задовольняє вимоги споживача, встановлені частиною першою цієї статті).

У разі відсутності товару вимога споживача про його заміну підлягає задоволенню у двомісячний строк з моменту подання відповідної заяви. Якщо задовольнити вимогу споживача про заміну товару в установлений строк неможливо, споживач вправі на свій вибір пред'явити продавцю, виробнику (підприємству, що виконує їх функції) інші вимоги, передбачені частиною першою статті 8.

Під час заміни товару з недоліками на товар аналогічної марки (моделі, артикулу, модифікації) належної якості, ціна на який змінилася, перерахунок вартості не провадиться.

Під час заміни товару з недоліками на такий же товар іншої марки (моделі, артикулу, модифікації) належної якості перерахунок вартості товару з недоліками у разі підвищення ціни провадиться виходячи з його вартості на час обміну, а в разі зниження ціни - виходячи з вартості на час купівлі.

При розірванні договору розрахунки із споживачем у разі підвищення ціни на товар провадяться виходячи з його вартості на час пред'явлення відповідної вимоги, а в разі зниження ціни - виходячи з вартості товару на час купівлі.

Гроші, сплачені за товар, повертаються споживачеві у день розірвання договору, а в разі неможливості повернути гроші у день розірвання договору - в інший строк за домовленістю сторін, але не пізніше ніж протягом семи днів.

Вимоги споживача розглядаються після пред'явлення споживачем розрахункового документа, а щодо товарів, на які встановлено гарантійний строк, - технічного паспорта чи іншого документа, що його замінює, з позначкою про дату продажу. Вимоги споживача щодо лікарських засобів та виробів медичного призначення розглядаються після пред'явлення споживачем розрахункового документа, передбаченого Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», а щодо технічно складних побутових товарів - після пред'явлення розрахункового документа, передбаченого Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», та технічного паспорта чи іншого документа, що його замінює, з позначкою про дату продажу.

Вимоги споживача, передбачені статтею 8, не підлягають задоволенню, якщо продавець, виробник (підприємство, що задовольняє вимоги споживача, встановлені частиною першою цієї статті) доведуть, що недоліки товару виникли внаслідок порушення споживачем правил користування товаром або його зберігання. Споживач має право брати участь у перевірці якості товару особисто або через свого представника.

Стосовно непридатних харчових продуктів

Частиною восьмою статті 8 Закону України «Про захист прав споживачів» встановлено, що у разі придбання споживачем непридатного харчового продукту продавець зобов'язаний замінити його на харчовий продукт, який є придатним до споживання, або повернути споживачеві сплачені ним кошти. Розрахунки із споживачем у такому разі проводяться в порядку, передбаченому абзацом третім частини сьомої цієї статті.

7 Гарантійний термін споживання товарів

Стаття 1 Закону України «Про захист прав споживачів» дає визначення такого поняття як «гарантійний строк». Так гарантійний строк – це строк, протягом якого виробник (продавець, виконавець або будь-яка третя особа) бере на себе зобов'язання про здійснення безоплатного ремонту або заміни відповідної продукції у зв'язку з введенням її в обіг.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про захист прав споживачів» споживачі під час придбання, замовлення або використання продукції, яка реалізується на території України, для задоволення своїх особистих потреб мають право на належну якість продукції та обслуговування, а також інші права, встановлені законодавством про захист прав споживачів.

Статтею 7 Закону України «Про захист прав споживачів» встановлено, що виробник (виконавець) забезпечує належну роботу (застосування, використання) продукції, в тому числі комплектуючих виробів, протягом гарантійного строку, встановленого нормативно-правовими актами, нормативними документами чи договором.

Гарантійні зобов'язання у будь-якому випадку включають також будь-які зобов'язання виробника (виконавця) або продавця, передбачені рекламою.

Крім того, відповідно статті 7 Закону України «Про захист прав споживачів», для продукції, споживчі властивості якої можуть з часом погіршуватися і становити небезпеку для життя, здоров'я, майна споживачів і навколишнього природного середовища, встановлюється строк придатності, який зазначається на етикетках, упаковці або в інших документах, що додаються до неї при продажу, і який вважається гарантійним строком.

Строк придатності обчислюється починаючи від дати виготовлення, яка також зазначається на етикетці або в інших документах, і визначається або

часом, протягом якого товар є придатним для використання, або датою, до настання якої товар є придатним для використання.

Продаж товарів, на яких строк придатності не зазначено або зазначено з порушенням вимог нормативних документів, а також товарів, строк придатності яких минув, забороняється.

На сезонні товари (одяг, хутряні та інші вироби) гарантійний строк обчислюється з початку відповідного сезону, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

У разі продажу товарів за зразками, поштою, а також у випадках, коли час укладення договору купівлі-продажу і час передачі товару споживачеві не збігаються, гарантійний строк обчислюється починаючи від дня передачі товару споживачеві, а якщо товар потребує спеціальної установки (підключення) чи складення - від дня їх здійснення, а якщо день передачі, установки (підключення) чи складення товару, а також передачі нерухомого майна встановити неможливо або якщо майно перебувало у споживача до укладення договору купівлі-продажу, - від дня укладення договору купівлі-продажу.

Стосовно продукції, на яку гарантійні строки або строк придатності не встановлено, споживач має право пред'явити продавцю (виробнику, виконавцю) відповідні вимоги, якщо недоліки було виявлено протягом двох років, а стосовно об'єкта будівництва - не пізніше десяти років від дня передачі їх споживачеві.

При виконанні гарантійного ремонту гарантійний строк збільшується на час перебування продукції в ремонті.

Зазначений час обчислюється від дня, коли споживач звернувся з вимогою про усунення недоліків.

При обміні товару його гарантійний строк обчислюється заново від дня обміну.

Гарантійне зобов'язання припиняється на загальних підставах, передбачених Цивільним кодексом України.

Гарантійне зобов'язання не припиняється у разі неможливості виконання такого зобов'язання з причини відсутності необхідних для його виконання матеріалів, комплектуючих або запасних частин.

8 Перелік товарів, які не підлягають поверненню

Перелік товарів належної якості, що не підлягають обміну (поверненню) затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.1994 № 172 «Про реалізацію окремих положень Закону України «Про захист прав споживачів».

До згаданого Переліку входять:

продовольчі товари, лікарські препарати та засоби, предмети сангігієни;

непродовольчі товари:

- фотоплівки, фотопластинки, фотографічний папір;
- корсетні товари парфумерно-косметичні вироби;
- пір'яно-пухові вироби;
- дитячі іграшки м'які;
- дитячі іграшки гумові надувні;
- зубні щітки;
- мундштуки;

- апарати для гоління;
- помазки для гоління;
- розчіски, гребінці та щітки масажні;
- сурдини (для духових музичних інструментів);
- скрипічні підборіддя;
- рукавички;
- тканини;
- тюлегардинні і мереживні полотна;
- килимові вироби метражні;
- білизна натільна;
- білизна постільна;
- панчішно-шкарпеткові вироби;
- товари в аерозольній упаковці;
- друковані видання;
- лінійний та листковий металопрокат, трубна продукція, пиломатеріали, погонажні (плінтус, наличник), плитні матеріали (деревноволокнисті та деревностружкові плити, фанера) і скло, нарізані або розкросні під розмір, визначений покупцем (замовником);
- аудіо-, відеокасети, диски для лазерних систем зчитування із записом;
- вироби з натурального та штучного волосся (перуки);
- товари для немовлят (пелюшки, соски, пляшечки для годування тощо);

- інструменти для манікюру, педикюру (ножиці, пилочки тощо);
- ювелірні вироби з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення та напівдорогоцінного каміння.

9 Заміна медичних препаратів у разі алергічної реакції на них

Складність ситуації в таких випадках полягає в тому, що відповідно до статті 9 Закону України «Про захист прав споживачів» споживач, придбавши товар належної якості, у випадку якщо він йому не підійшов з якихось причин або не може бути використаний за призначенням, має право в першу чергу на обмін такого товару протягом 14 днів з моменту придбання за умови збереження його товарного вигляду, споживчих властивостей, пломб, ярликів, а також розрахункового документу.

Разом з цим, постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.1994 № 172 затверджено Перелік товарів, належної якості, що не підлягають обміну (поверненню), до якого входять лікарські препарати та засоби, а також парфумерно-косметичні вироби. Тому, лікарські препарати та засоби і косметика належної якості, навіть за умови збереження їх товарного вигляду (цілісності упаковки) не підлягає обміну (поверненню) з підстав, зазначених у статті 9 Закону України «Про захист прав споживачів».

Алергія чи інша індивідуальна реакція споживача на згадану продукцію не свідчить про неналежну її якість та, на жаль, не може бути підставою для розірвання договору та повернення сплаченої за товар грошової суми.

10 Повернення ліків у аптеки. Чи підлягають поверненню/обміну лікарські засоби, медичні прилади та інші вироби медичного призначення? Порядок їх повернення/обміну.

Відповідно до Закону України «Про захист прав споживачів» поверненню підлягають лікарські засоби та вироби медичного призначення неналежної якості.

Повернення та обмін такої продукції проводиться в порядку статті 8 Закону України «Про захист прав споживачів», відповідно до якої вимоги споживача щодо лікарських засобів та виробів медичного призначення розглядаються після пред'явлення споживачем розрахункового документа, передбаченого Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг».

Лікарські препарати та засоби належної якості не підлягають обміну/поверненню, оскільки входять до Переліку товарів належної якості, що не підлягають обміну (поверненню), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.1994 № 172 «Про реалізацію окремих положень Закону України «Про захист прав споживачів».

11 Як діяти покупцю, який через необережність розбив у магазині товар

Відповідно до пункту 10 постанови Кабінету Міністрів України від 15.06.2006 № 833 «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів» суб'єкти господарювання повинні забезпечити відповідність приміщення (місця) для провадження діяльності у сфері торгівлі і ресторанного господарства необхідним санітарним нормам, а технічного стану приміщення (місця), будівлі та устаткування – вимогам нормативних документів щодо зберігання, виробництва та продажу відповідних товарів, а також охорони праці.

Згідно зі статтею 323 Цивільного кодексу України ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження (псування) майна несе його власник.

Відповідно до статті 668 Цивільного кодексу України ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження товару переходить до покупця з моменту передання йому товару. Тобто, до моменту розрахунку споживачем за товар, ризик пошкодження лежить на продавцеві (суб'єктові господарювання), а споживач не повинен сплачувати кошти за розбитий/зіпсований товар.

При цьому, відповідно до частини другої статті 17 Закону України «Про захист прав споживачів» забороняється примушувати споживача придбавати продукцію неналежної якості або непотрібного йому асортименту.

12 Як діяти покупцю, якщо вартість товару на касі відрізняється від ціни заявленої у магазині/інтернет магазині

Відповідно до Закону України «Про захист прав споживачів» споживач має право на своєчасність та достовірність інформації про продукцію, до якої відноситься і інформація про ціну продукції.

Якщо ж ціна, вказана на ціннику, та ціна на продукцію в чеку відрізняється, споживач має право звернутися до адміністрації магазину.

В будь-якому випадку, різниця у ціні в чеку та на ціннику є порушенням права споживача, тому споживач має право звернутися до органів захисту споживачів з відповідною скаргою за наявності підтвердження факту порушення.

13 Для реєстрації звернення до Держпродспоживслужби заявник має повідомити назву суб'єкта господарювання та його адрес

Відповідно до частини першої статті 7 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» для здійснення планового або позапланового заходу орган державного нагляду (контролю) видає наказ (рішення, розпорядження), який має містити

найменування суб'єкта господарювання, щодо якого буде здійснюватися захід, та предмет перевірки.

Частиною третьою статті 7 згаданого Закону встановлено, що у посвідченні (направленні) на проведення заходу зазначається місцезнаходження суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу, щодо діяльності яких здійснюється захід.

Таким чином, для вжиття заходів згідно з чинним законодавством в межах компетенції Держпродспоживслужби, зокрема у сфері захисту споживачів, необхідна інформація про точну адресу, назву і організаційно-правову форму (ФОП, ПП, ТОВ тощо) суб'єкта господарювання.

14 Чи зобов'язаний підприємець забезпечити наявність книги скарг та пропозицій у приміщенні ведення підприємницької діяльності та чи має буди наявний куточок споживача у цьому ж приміщенні

Суб'єкти господарювання сфери торгівлі при здійсненні своєї діяльності повинні дотримуватись вимог чинного законодавства, у тому числі Закону України «Про захист прав споживачів» та Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 15.06.2006 № 833 (далі – Порядок).

Згідно з пунктом 10 Порядку суб'єкти господарювання повинні забезпечити наявність на видному та доступному місці куточка покупця, в якому розміщується інформація про найменування власника або уповноваженого ним органу, адреси і номери телефонів органів, що забезпечують захист прав споживачів.

Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 168 «Про внесення змін до Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів» внесені

зміни до Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 15.06.2006 № 833. Відповідно до цих змін скасовано обов'язкову наявність книги відгуків та пропозицій у суб'єктів господарювання сфери торгівлі.

Разом з цим, Законом України «Про звернення громадян» передбачено, що громадяни мають право звернутися до підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення.

15 Умови та порядок повернення/обміну споживачем придбаного товару та/або повернення сплачених коштів за товар/послугу у разі:

- а) придбання товару належної якості, який не підійшов споживачеві за певними характеристиками;
- б) придбання товару неналежної якості (виробничий брак, внаслідок неправильного зберігання або транспортування тощо);
- в) отримання послуги неналежної якості.

У які строки після здійснення придбання товару споживач має право на його повернення/обмін, які документи для цього він має надати:

- а) У разі придбання товару належної якості відповідно до статті 9 Закону України «Про захист прав споживачів» споживач має право обміняти непродуктовий товар належної якості протягом чотирнадцяти днів, не рахуючи дня купівлі, на аналогічний у продавця, в якого він був придбаний, якщо товар не задовольнив його за формою, габаритами, фасоном, кольором,

розміром або з інших причин не може бути ним використаний за призначенням.

Обмін товару належної якості провадиться, якщо він не використовувався і якщо збережено його товарний вигляд, споживчі властивості, пломби, ярлики, а також розрахунковий документ, виданий споживачеві разом з проданим товаром, або відтворений на дисплеї програмного реєстратора розрахункових операцій (дисплеї пристрою, на якому встановлений програмний реєстратор розрахункових операцій) QR-код, що дає змогу споживачеві здійснювати його зчитування та ідентифікацію з розрахунковим документом за структурою даних, що в ньому містяться, або надісланий електронний розрахунковий документ на наданий споживачем абонентський номер чи адресу електронної пошти.

Якщо на момент обміну аналогічного товару немає у продажу, споживач має право або придбати будь-які інші товари з наявного асортименту з відповідним перерахуванням вартості, або розірвати договір та одержати назад гроші у розмірі вартості повернутого товару.

При розірванні договору купівлі-продажу розрахунки із споживачем провадяться виходячи з вартості товару на час його купівлі. Гроші, сплачені за товар, повертаються споживачеві у день розірвання договору, а в разі неможливості повернути гроші у день розірвання договору - в інший строк за домовленістю сторін, але не пізніше ніж протягом семи днів.

б) Відповідно до статті 8 Закону України «Про захист прав споживачів» у разі виявлення протягом встановленого гарантійного строку недоліків у товарі споживач, в порядку та у строки, що встановлені законодавством, має право вимагати пропорційного зменшення ціни, безоплатного усунення недоліків товару в розумний строк або відшкодування витрат на усунення недоліків товару.

У разі виявлення протягом встановленого гарантійного строку істотних недоліків, які виникли з вини виробника товару (продавця, виконавця), або фальсифікації товару, підтверджених за необхідності висновком експертизи, споживач має право за своїм вибором вимагати від продавця або виробника розірвання договору та повернення сплаченої за товар грошової суми або заміни товару на такий же товар або на аналогічний, з числа наявних у продавця (виробника).

Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист прав споживачів» істотний недолік – недолік, який робить неможливим чи недопустимим використання товару відповідно до його цільового призначення, виник з вини виробника (продавця, виконавця), після його усунення проявляється знову з незалежних від споживача причин і при цьому наділений хоча б однією з нижченаведених ознак:

- а) він взагалі не може бути усунутий;
- б) його усунення потребує понад чотирнадцять календарних днів;
- в) він робить товар суттєво іншим, ніж передбачено договором.

При пред'явленні споживачем вимоги про безоплатне усунення недоліків товару вони повинні бути усунуті протягом чотирнадцяти днів з дати його пред'явлення або за згодою сторін в інший строк.

Вимоги споживача, передбачені статтею 8 Закону України «Про захист прав споживачів», не підлягають задоволенню, якщо продавець, виробник доведуть, що недоліки товару виникли внаслідок порушення споживачем правил користування товаром або його зберігання.

Вимоги споживача, передбачені статтею 8 Закону України «Про захист прав споживачів», розглядаються після пред'явлення споживачем розрахункового документа, а щодо товарів, на які встановлено гарантійний

строк, технічного паспорта чи іншого документа, що його замінює, з позначкою про дату продажу. Вимоги споживача щодо лікарських засобів та виробів медичного призначення розглядаються після пред'явлення споживачем розрахункового документа, передбаченого Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», а щодо технічно складних побутових товарів - після пред'явлення розрахункового документа, передбаченого Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», та технічного паспорта чи іншого документа, що його замінює, з позначкою про дату продажу.

Також статтею 17 Закону України «Про захист прав споживачів» передбачено, що у разі коли під час гарантійного строку необхідно визначити причини втрати якості продукції, продавець (виконавець, виробник) зобов'язаний у триденний строк з дня одержання від споживача письмової згоди організувати проведення експертизи продукції. Експертиза проводиться за рахунок продавця (виконавця, виробника). Якщо у висновках експертизи буде доведено, що недоліки виникли після передачі продукції споживачеві внаслідок порушення ним встановлених правил використання, зберігання чи транспортування або дій третіх осіб, вимоги споживача не підлягають задоволенню, а споживач зобов'язаний відшкодувати продавцю (виконавцю, підприємству, яке виконує його функції) витрати на проведення експертизи.

в) Відповідно до статті 10 Закону України «Про захист прав споживачів» споживач має право відмовитися від договору про виконання робіт (надання послуг) і вимагати відшкодування збитків, якщо виконавець своєчасно не приступив до виконання зобов'язань за договором або виконує роботу так повільно, що закінчити її у визначений строк стає неможливим.

Якщо значну частину обсягу послуги чи робіт (понад сімдесят відсотків загального обсягу) вже було виконано, споживач має право розірвати договір лише стосовно частини послуги або робіт, що залишилася.

У разі виявлення недоліків у виконаній роботі (наданій послугі) споживач має право на свій вибір вимагати:

- 1) безоплатного усунення недоліків у виконаній роботі (наданій послугі) у розумний строк;
- 2) відповідного зменшення ціни виконаної роботи (наданої послуги);
- 3) безоплатного виготовлення іншої речі з такого ж матеріалу і такої ж якості чи повторного виконання роботи;
- 4) відшкодування завданих йому збитків з усуненням недоліків виконаної роботи (наданої послуги) своїми силами чи із залученням третьої особи;
- 5) реалізації інших прав, що передбачені чинним законодавством на день укладення відповідного договору.

Зазначені вимоги підлягають задоволенню у разі виявлення недоліків під час приймання виконаної роботи (наданої послуги) або під час її виконання (надання), а в разі неможливості виявлення недоліків під час приймання виконаної роботи (наданої послуги) - протягом гарантійного чи іншого строку, встановленого договором, чи протягом двох років з дня прийняття виконаної роботи (наданої послуги) у разі відсутності гарантійного чи іншого строку, встановленого законодавством або договором.

За наявності у роботі (послугі) істотних недоліків споживач має право вимагати розірвання договору та відшкодування збитків.

Якщо істотні недоліки було виявлено в роботі (послугі), виконаній з матеріалу споживача, споживач має право вимагати на свій вибір або

виконання її з такого ж матеріалу виконавця, або розірвання договору і відшкодування збитків.

Зазначені вимоги можуть бути пред'явлені споживачем протягом строків, передбачених нормативно-правовими актами та умовами договору, а в разі відсутності таких строків - протягом десяти років.

Про відступи від умов договору та інші недоліки в роботі (послузі), що не могли бути виявлені при звичайному способі її прийняття, споживач зобов'язаний повідомити виконавцеві не пізніше трьох діб після їх виявлення.

16 Куди може звернутися споживач у разі відмови продавця/виконавця у поверненні/обміну товару або поверненні коштів за неякісно надану послугу?

Порядок звернення споживача до Держпродспоживслужби.

Яку інформацію про продавця/виконавця споживач повинен обов'язково зазначити при зверненні до Держпродспоживслужби для належного розгляду звернення?

У разі відмови з боку продавця в реалізації однієї із вимог, передбачених статтями 8, 9 та 10 Закону України «Про захист прав споживачів», споживач має право звернутися до Держпродспоживслужби або її територіальних органів в областях та місті Києві зі зверненням про порушення законодавства про захист прав споживачів, оформленим відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян», до якого додати підтверджуючі документи.

Для здійснення заходів згідно з чинним законодавством в межах наданих повноважень Держпродспоживслужбі та її територіальним органам в областях та місті Києві від споживача необхідна інформація про найменування, організаційно-правову форму (ФОП, ПП, ТОВ тощо) та точну адресу суб'єкта господарювання, яким порушено вимоги законодавства.

17 Яку інформацію повинен надати споживачеві продавець/виконавець перед придбанням продукції (замовленням послуги) в інтернет-магазині?

Які підтверджуючі факт придбання/замовлення та оплати документи продавець/виконавець повинен надати споживачеві при придбанні/замовленні в інтернет-магазині?

Частинами другою та третьою статті 13 Закону України «Про захист прав споживачів» (право споживача у разі укладення договору на відстані) передбачено, що перед укладенням договорів на відстані продавець (виконавець) повинен надати споживачеві інформацію про:

- 1) найменування продавця (виконавця), його місцезнаходження та порядок прийняття претензії;
- 2) основні характеристики продукції;
- 3) ціну, включаючи плату за доставку, та умови оплати;
- 4) гарантійні зобов'язання та інші послуги, пов'язані з утриманням чи ремонтом продукції;
- 5) інші умови поставки або виконання договору;
- 6) мінімальну тривалість договору, якщо він передбачає періодичні поставки продукції або послуг;
- 7) вартість телекомунікаційних послуг, якщо вона відрізняється від граничного тарифу;
- 8) період прийняття пропозицій;
- 9) порядок розірвання договору.

У разі ненадання такої інформації суб'єкт господарювання несе відповідальність згідно із Законом.

Факт надання інформації відповідно до вимог частини другої цієї статті повинен бути підтверджений письмово або за допомогою електронного повідомлення. Інформація, підтверджена таким чином, не може бути змінена продавцем (виконавцем) в односторонньому порядку.

Підтвердження інформації не вимагається, якщо послуга надається засобами дистанційного зв'язку і оплачується через оператора телекомунікаційних послуг.

Якщо споживачеві не було надано документ (електронний документ), який засвідчує факт здійснення правочину поза торговельними або офісними приміщеннями, такий правочин не є підставою для виникнення обов'язків для споживача.

У разі ненадання документа (електронного документа) або підтвердження інформації споживач повідомляє продавця (виконавця) про недійсність договору. Продавець (виконавець) протягом тридцяти днів з моменту одержання такого повідомлення повинен повернути споживачеві одержані кошти та відшкодувати витрати, понесені споживачем у зв'язку з поверненням продукції.

18 Порядок проведення експертизи продовольчих товарів, лікарських засобів та інших товарів у разі, якщо споживач має сумнів у їх належній якості і бажає перевірити якість придбаного товару. Стосовно непродовольчих товарів та лікарських засобів

Статтею 17 Закону України «Про захист прав споживачів» встановлено, що споживач має право на перевірку якості, безпеки, комплектності, міри, ваги та ціни продукції, що придбавається (замовляється), демонстрацію безпечного та правильного її використання. На вимогу споживача продавець (виконавець) зобов'язаний надати йому контрольно-вимірювальні прилади, документи про якість, безпеку, ціну продукції.

У разі коли під час гарантійного строку необхідно визначити причини втрати якості продукції, продавець (виконавець, виробник) зобов'язаний у триденний строк з дня одержання від споживача письмової згоди організувати проведення експертизи продукції. Експертиза проводиться за рахунок продавця (виконавця, виробника). Якщо у висновках експертизи буде доведено, що недоліки виникли після передачі продукції споживачеві внаслідок порушення ним встановлених правил використання, зберігання чи транспортування або дій третіх осіб, вимоги споживача не підлягають задоволенню, а споживач зобов'язаний відшкодувати продавцю (виконавцю, підприємству, яке виконує його функції) витрати на проведення експертизи. Споживач, продавець (виконавець, виробник) мають право на оскарження висновків експертизи у судовому порядку.

Також, споживач може самостійно за власним бажанням звернутися за проведенням експертизи до однієї з установ, які мають право проводити такі випробовування (поза рамками статті 17 Закону України «Про захист прав споживачів»). Результати такої експертизи матимуть значення при зверненні, наприклад, споживача до суду для вирішення спірного питання із суб'єктом господарювання.

З переліком акредитованих органів з оцінки відповідності із зазначенням їх назв, адрес та узагальненої галузі акредитації можна ознайомитися на офіційному сайті Національного агентства з акредитації України.

19 Чи всі суб'єкти господарювання зобов'язані мати електронні платіжні засоби та приймати для оплати банківські платіжні картки?

Статтею 17 Закону України «Про захист прав споживачів» встановлено, що споживач має право на вільний вибір товарів і послуг у зручний для нього час та на вільне використання електронних платіжних засобів з урахуванням

режиму роботи та обов'язкових для продавця (виконавця) форм (видів) розрахунків, установлених законодавством України.

Продавець (виконавець) зобов'язаний всіляко сприяти споживачеві у вільному виборі продукції та форм її оплати.

Забороняється примушувати споживача придбавати продукцію неналежної якості або непотрібного йому асортименту, у будь-який спосіб обмежувати використання ним електронних платіжних засобів, якщо відповідно до законодавства продавець (виконавець) зобов'язаний приймати їх до сплати.

Постановою Кабінету Міністрів України від 29.09.2010 № 878 «Про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних платіжних засобів» встановлено, що суб'єкти господарювання, які провадять діяльність у сфері продажу товарів, громадського харчування та послуг і які відповідно до закону використовують реєстратори розрахункових операцій, повинні здійснити перехід на обов'язкове приймання спеціальних платіжних засобів для здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги).

Виключення щодо обов'язкового приймання спеціальних платіжних засобів для здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) встановлені пунктом 2 згаданої постанови

20 Права споживача у разі, якщо продавець при придбанні/замовленні вказує ціну на товар/послугу, яка відрізняється від тієї, що була зазначена на ціннику/у прейскуранті, каталозі, рекламі тощо.

Відповідно до Закону України «Про захист прав споживачів» споживач має право на своєчасність та достовірність інформації про продукцію, до якої відноситься і інформація про ціну продукції.

Якщо ж ціна, вказана на ціннику, та ціна на продукцію в чеку відрізняється, споживач має право звернутися до адміністрації магазину.

В будь-якому випадку, різниця у ціні в чеку та на ціннику є порушенням права споживача, тому споживач має право звернутися до органів захисту споживачів з відповідною скаргою за наявності підтвердження факту порушення.

КОНТРОЛЬ ЗА ЦІНАМИ

21 Чи здійснюють органи державної влади контроль за цінами на товари та послуги. Ціни на які товари та послуги підлягають державному регулюванню.

Порядок звернення споживача до органів державної влади стосовно підвищення цін на товари та послуги?

Положенням про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 667 (далі - Положення), одним з завдань Держпродспоживслужби є здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін.

Закон України «Про ціни і ціноутворення» (далі – Закон) визначає основні засади цінової політики і регулює відносини, що виникають у процесі формування, встановлення та застосування цін, а також здійснення державного контролю (нагляду) та спостереження у сфері ціноутворення.

Статтею 10 Закону визначено, що суб'єкти господарювання під час провадження господарської діяльності використовують вільні ціни та державні регульовані ціни.

Державні регульовані ціни запроваджуються відповідно до статті 12 Закону на товари, які справляють визначальний вплив на загальний рівень і динаміку цін, мають істотну соціальну значущість, а також на товари, що

виробляються суб'єктами, які займають монопольне (домінуюче) становище на ринку.

При цьому, статтею 13 Закону передбачено здійснення державного регулювання цін Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади, державними колегіальними органами та органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень шляхом установлення обов'язкових для застосування суб'єктами господарювання: фіксованих цін; граничних цін; граничних рівнів торговельної надбавки (націнки) та постачальницько-збутової надбавки (постачальницької винагороди); граничних нормативів рентабельності; розміру постачальницької винагороди; розміру доплат, знижок (знижувальних коефіцієнтів), а також запровадження процедури декларування зміни ціни та/або реєстрації ціни.

Наразі, державні регульовані ціни запроваджено, зокрема, на комунальні послуги, лікарські засоби, продовольчі товари, що мають істотну соціальну значущість, товари протиепідемічного призначення, послуги зв'язку, послуги з перевезення пасажирів, а також інші товари та платні послуги.

Вичерпний перелік питань стосовно дотримання суб'єктом господарювання вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін визначено в уніфікованій формі акта, складеного за результатами проведення планової (позапланової) перевірки за дотриманням суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, затвердженій наказом Мінекономіки від 26.08.2020 № 1637, зареєстрованим в Мін'юсті 16.09.2020 за № 893/35176.

Письмове звернення щодо порушень суб'єктами господарювання вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін надсилається поштою або передається громадянином до Держпродспоживслужби або її територіальних органів особисто чи через уповноважену ним особу. Письмове звернення також може бути надіслане з

використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення).

У зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги. Письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати. В електронному зверненні також має бути зазначено електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним. Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається.

Для всебічного, об'єктивного розгляду та вжиття відповідних заходів реагування громадяни у своєму зверненні мають зазначати найменування суб'єкта господарювання, адресу його місцезнаходження та здійснення господарської діяльності, а також у разі наявності додавати копії документів, які підтверджують взаємовідносини з суб'єктом господарювання та/або вказують на порушення законних прав громадян, а саме копій договору, квитанцій, платіжних документів, актів – претензій, звернень до суб'єкта господарювання та його відповідей тощо.

САНІТАРНЕ ТА ЕПІДЕМІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ

22 Санітарні вимоги перебування в закладах (освіти, розважальні)

Санітарні вимоги перебування людей в закладах освіти, розважальних закладах на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби викладені в постановах головного державного санітарного лікаря України на сайті МОЗ за посиланням <https://moz.gov.ua/golovnij-derzhavnij-sanitarnij-likar-ukraini>: постанова № 55 від 22.09.2020 «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах дошкільної освіти на період карантину у зв'язку поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)», постанова № 54 від 18.09.2020 Про затвердження протиепідемічних заходів в деяких закладах фізичної культури та спорту на період карантину у зв'язку з поширенням

коронавірусної хвороби (COVID-19), постанова № 50 від 22.08.2020 «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах освіти на період карантину у зв'язку поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)», постанова № 45 від 04.08.2020 «Про внесення змін до Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів під час проведення культурно-мистецьких заходів на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)

23 Процедура реагування на скарги про недотримання санітарних вимог

Під час розгляду звернень громадян щодо недотримання санітарних вимог Держпродспоживслужба керується вимогами Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та статті 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» відповідно до якої звернення громадян є підставою для здійснення позапланових заходів державного нагляду (контролю). Державний нагляд здійснюється за суб'єктами господарювання.

Якщо у зверненнях/скаргах фізичної особи (фізичних осіб) йдеться мова про порушення, що спричинило шкоду її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю – Держпродспоживслужба спрямовує таке звернення до територіальних органів для розгляду в межах повноважень та організацією (за необхідністю) заходів державного нагляду (контролю).

Якщо на адресу Держпродспоживслужби надходить звернення, яке не відноситься до повноважень служби – таке звернення на підставі статті 7 Закону України «Про звернення громадян» спрямовується для розгляду відповідному державному органу, а заявнику надається про це відповідь.

24 Повноваження СЕС (якщо не передали МОЗ)

Відповідно до Постанови КМУ від 10.09.2014 № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» повноваження Державної

санітарно-епідеміологічної служби передані до Держпродспоживслужби, крім повноважень у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження), питань у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників).

Таким чином, відповідно до Положення Держпродспоживслужба є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Держпродспоживслужба проводить державну санітарно-епідеміологічну експертизу, видає відповідні висновки; здійснює у межах компетенції контроль за усуненням причин і умов виникнення та поширення інфекційних, масових неінфекційних захворювань, отруєнь та радіаційних уражень людей; бере участь у проведенні санітарно-епідеміологічних розслідувань, спрямованих на виявлення причин та умов, що призводять до виникнення і поширення інфекційних хвороб, харчових отруєнь, масових неінфекційних захворювань (отруєнь) та радіаційних уражень, здійснює державний нагляд за використанням пестицидів.

25 Проведення санітарно-епідеміологічного нагляду (умови та вимоги)

Відповідно до Положення про Держпродспоживслужбу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 667, одним із основних завдань Держпродспоживслужби є реалізація державної політики у сферах санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників).

Статтею 39 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» визначено, що державний санітарно-епідеміологічний нагляд - це діяльність органів державної санітарно-епідеміологічної служби по контролю за дотриманням юридичними та фізичними особами санітарного законодавства з метою попередження, виявлення, зменшення або усунення шкідливого впливу небезпечних факторів на здоров'я людей та по застосуванню заходів правового характеру щодо порушників.

Надання адміністративних послуг, у т.ч. документів дозвільного характеру, здійснюється відповідно до вимог законів України «Про адміністративні послуги», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».

Державний санітарно-епідеміологічний нагляд здійснюється вибірковыми перевітками дотримання санітарного законодавства за планами органів державної санітарно-епідеміологічної служби, а також позапланово залежно від санітарної, епідемічної ситуації та за заявами громадян.

Правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) визначені Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (далі – Закон).

Згідно з абзацом третім статті 1 Закону заходи державного нагляду (контролю) - планові та позапланові заходи, які здійснюються у формі перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та в інших формах, визначених законом.

Планові заходи державного нагляду (контролю) здійснюються відповідно до річних планів.

Підставами для проведення позапланових заходів відповідно до статті 6 Закону, зокрема, є подання суб'єктом господарювання письмової заяви до відповідного органу державного нагляду (контролю) про здійснення заходу державного нагляду (контролю) за його бажанням, перевірка виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства, виданих за результатами проведення попереднього заходу органом державного нагляду (контролю); звернення фізичної особи (фізичних осіб) про порушення, що спричинило шкоду її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави, з додаванням документів чи їх копій, що підтверджують такі порушення (за наявності). Позаплановий захід у такому разі здійснюється територіальним органом державного нагляду (контролю) за наявністю погодження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у відповідній сфері державного нагляду (контролю), або відповідного державного колегіального органу.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону державний нагляд (контроль) здійснюється за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його відокремлених підрозділів, або у приміщенні органу державного нагляду (контролю) у випадках, передбачених законом.

26 Які профілактичні та протиепідемічні заходи щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID -19) здійснює на об'єктах нагляду під час загальнодержавного карантину Держпродспоживслужба?

На виконання доручень Прем'єр-міністра України, протокольних доручень Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, постанов Головного державного санітарного лікаря України територіальними органами Держпродспоживслужби посилено державний нагляд (контроль) за дотриманням санітарного законодавства на об'єктах нагляду, згідно встановлених вимог щодо здійснення протиепідемічних заходів на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19).

Держпродспоживслужба спільно з органами влади та місцевого самоврядування здійснює перевірки дотримання встановлених вимог в умовах карантину на об'єктах нагляду, зокрема щодо дотримання режиму носіння захисних масок, соціальної дистанції та здійснення визначених заходів дезінфекції в закладах громадського харчування, на об'єктах торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами, ринках, у дошкільних закладах, закладах загальної середньої освіти, закладах вищої та середньої освіти, гуртожитках освітніх закладів, у громадському транспорті тощо.

ФІТОСАНІТАРНА БЕЗПЕКА

27 Карантин рослин

Правові, організаційні та фінансово-економічні основи карантину рослин, повноваження органів державної влади, їх посадових осіб, права і обов'язки юридичних та фізичних осіб, спрямовані на запобігання занесенню та поширенню відсутніх на території України регульованих шкідливих організмів, і становить частину законодавства України щодо захисту життя та здоров'я рослин визначені Законом України "Про карантин рослин" та

регулюються Постановою Кабінету Міністрів України від 15.11.2019 № 1177
"Деякі питання реалізації Закону України "Про карантин рослин"

ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

28 Щеплення тварин, чи має воно бути на безкоштовній основі

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.04.2008 № 413
"Про затвердження порядку використання коштів, передбачених у
державному бюджеті для здійснення протиепізоотичних заходів, та переліку
послуг спеціалістів ветеринарної медицини, які провадять ветеринарну
практику, за здійсненням обов'язкових або необхідних протиепізоотичних
заходів та розмірів їх оплати" Держпродспоживслужба проводить планові
лабораторно-діагностичні дослідження, заходи з профілактики, в тому числі і
щеплення за рахунок коштів державного бюджету проти хвороб, перелік яких
затверджений вказаною постановою.

29 Видача (призупинення) ліцензій на ветеринарні препарати Відповідно
до пункту 33 частини першої статті 7 Закону України від 02.03.2015 № 222-VII
«Про ліцензування видів господарської діяльності» (далі — Закон № 222)
ліцензуванню підлягає такий вид господарської діяльності, як виробництво
ветеринарних препаратів.

У статті 10 «Оформлення та подання документів до органу ліцензування»,
статті 11 «Документи, що подаються для отримання ліцензії», статті 12
«Порядок прийняття заяви про отримання ліцензії до розгляду та підстави для
залишення її без розгляду», а також статті 13 «Розгляд заяви про отримання
ліцензії, відмова у видачі ліцензії, видача ліцензії» Закону № 222 визначено
Порядок видачі ліцензій органом ліцензування.

Наразі, перелік підтвердних документів, що додаються до заяви про
отримання ліцензії, визначено:

- пунктом 7 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з
виробництва ветеринарних препаратів, затверджених постановою Кабінету

Міністрів України від 03.10.2018 № 808 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва ветеринарних препаратів». Законом № 222 не передбачено процедуру призупинення ліцензій.

Натомість, у статті 16 Закону № 222 визначено порядок зупинення та відновлення дії ліцензії та анулювання ліцензії.

30 Вимоги до ветеринарних документів

Відповідно до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» ветеринарні документи відносяться до документів дозвільного характеру. Їх видача, анулювання та поновлення здійснюються відповідно до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про ветеринарну медицину» (далі – Закон).

Стаття 32 Закону передбачає, що об'єкти державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду супроводжуються відповідними ветеринарними документами при їх переміщенні.

Порядок видачі ветеринарних документів затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2013 року № 857 (далі - Порядок).

Пунктом 6 Порядку передбачено, що під час прийняття рішення про видачу ветеринарного документа для переміщення тварин перевіряється наявність необхідних ветеринарних обробок, умов карантинування тварин, наявність результатів відповідних досліджень.

За результатами безпосереднього огляду та перевірки поданих документів, суб'єкти, зазначені в абзацах першому - третьому і п'ятому пункту 4 цього Порядку, приймають рішення про видачу відповідного ветеринарного документа або про відмову в його видачі.

Правила заповнення, зберігання, списання ветеринарних документів та вимог до їх обліку затверджено наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 01.08.2014 № 288, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 3 жовтня 2014 р. за № 1202/25979. (далі –Правила).

Правила встановлюють форми бланків ветеринарних документів, правила заповнення ветеринарних документів, правила зберігання та списання ветеринарних документів, вимоги до обліку ветеринарних документів.

Ветеринарні документи, оформлюються на власних бланках компетентного органу, які виготовляються друкарським способом (у тому числі із застосуванням комп'ютерної техніки).

Президент Володимир Зеленський 12 березня 2021 року підписав закон "Про ветеринарну медицину". Законом передбачається, зокрема, реєстрація ліків для тварин на п'ять років та заборона використання антибіотиків на постійній основі.

Відповідний закон 4 лютого підтримала Верховна рада.

Як повідомили на сайті ОПУ, закон набирає чинності на наступний день після опублікування та вводиться в дію через два роки з дня набрання ним чинності. Також передбачаються пільгові та перехідні періоди з дня введення закону в дію.

Що передбачає законопроект

1. Моніторинг хвороб тварин

У пояснювальній записці зазначається, законопроектом пропонується запровадження європейської моделі віднесення хвороб тварин до таких, що підлягають повідомленню. Зокрема, передбачається механізм затвердження та реалізації планів моніторингу відповідних хвороб.

За законом, тваринницькі потужності, на яких можливий ризик для поширення хвороб тварин тощо, підлягатимуть процедурі затвердження. Зокрема, ці потужності мають пройти попереднє інспектування на предмет відповідності вимогам законодавства. Інші менш ризикові тваринницькі потужності підлягатимуть державній реєстрації без попереднього інспектування.

Лабораторні дослідження для виявлення захворювань тварин зможуть проводити акредитовані лабораторії як державної, так й інших форм власності.

2. Лікарські засоби для тваринництва

Законопроект передбачаються нові правила виробництва, обігу та застосування ветеринарних лікарських засобів. Зокрема, безстрокова державна реєстрація засобів, згідно з яким максимальний термін дії реєстрації ветеринарного препарату становить п'ять років.

Ліцензуванню підлягатиме виробництво, імпорт, оптова та роздрібна реалізація ветеринарних лікарських засобів.

Законом передбачається створення централізованої бази даних ветеринарного фармакологічного нагляду, до якої матимуть доступ оператори ринку ветеринарних препаратів для повідомлення про побічні реакції на зареєстровані за їх заявами ветеринарні лікарські засоби.

Згідно з законом, у виробництві лікувальних кормів зможуть використовуватися тільки ветеринарні лікарські засоби, які мають відповідні умови реєстрації. Законом забороняється застосування **антибіотиків** на постійній основі, зокрема й для посилення росту. Їх та інші ліки можна використовувати виключно ліцензованими ветеринарними лікарями.

За порушення цих вимог передбачається штраф до 6800 грн, а за порушення правил профілактичного карантину можливий штраф у розмірі 510 грн.

3. Зменшення кількості ветеринарних документів

Замість п'яти ветеринарних документів пропонується видавати лише три: міжнародний сертифікат, ветеринарне свідоцтво та ветеринарний паспорт для ідентифікації тварин.

При цьому скорочується строк на прийняття рішення про видачу або відмову у видачі таких документів з одного місяця до одного дня. Ветеринарні документи, так само як і ветеринарні рецепти можна буде видавати як в паперовій, так і в електронній формі.

Для пом'якшення переходу для бізнесу до нової системи контролю імпорту живих тварин в Україну, живі тварини зможуть ввозитися в України без інспектування компетентним органом країн та потужностей, з яких здійснюється експорт. Це можливо за умови, що ветеринарно-санітарний статус цих країн не погіршився і не було заборон ввезення з цих потужностей протягом останніх двох років.

Основні напрямки діяльності у сфері управління безпечністю харчових продуктів та ветеринарії

Управління безпечності харчових продуктів та ветеринарії відповідно до покладених на нього завдань займається питаннями безпечності харчових продуктів і здійснює відповідно до законодавства у галузі ветеринарної медицини та безпечності харчових продуктів державний нагляд (контроль) за:

- тваринами, харчовими продуктами, іншими об'єктами заходів, пов'язаними з продуктами тваринного походження, репродуктивним матеріалом, племінною справою у тваринництві, біологічними продуктами, патологічним

матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами та кормами, засобами ветеринарної медицини, засобами догляду за тваринами та супутніми об'єктами, штамми мікроорганізмів, а також потужностями, що використовуються для їх виробництва, переробки, зберігання та обігу;

- діяльністю суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, перевезення, зберігання, реалізацію органічної продукції (сировини);

- проведенням ветеринарно-санітарної експертизи на потужностях, які використовуються для виробництва, переробки, зберігання та обігу тварин, харчових продуктів, а також на агропродовольчих ринках;

- безпечністю харчових продуктів у процесі їх виробництва та/або обігу з метою їх експорту та імпорту, а також видачею міжнародних ветеринарних сертифікатів (для держав СНД - ветеринарних свідоцтв у визначених законодавством випадках);

- переміщенням тварин, харчових продуктів та інших об'єктів, пов'язаних з продуктами тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, патологічного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, засобів ветеринарної медицини, засобів догляду за тваринами та супутніми об'єктами, штамів мікроорганізмів;

- організацією роботи зі збору, утилізації та знищення загиблих тварин і відходів тваринного походження;

- здійсненням протиепізоотичних заходів юридичними та фізичними особами, що проводять професійну діяльність у галузі ветеринарної медицини;

- дотриманням законодавства щодо ідентифікації та реєстрації тварин;

До основних завдань Управління безпечності харчових продуктів та ветеринарії відносяться:

- організація захисту населення від хвороб, спільних для тварин і людей;

- організація здійснення заходів для проведення дезінфекції, дезінсекції та дератизації на потужностях, що використовуються для виробництва, переробки, зберігання та обігу тварин, харчових продуктів, репродуктивного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, а також засобів, що використовуються для їх транспортування;
- аналіз причин і умов виникнення та поширення хвороб тварин, організація заходів щодо локалізації та ліквідації спалаху заразних хвороб, спільних для тварин і людей, підготовка пропозицій та рекомендацій щодо профілактики, ліквідації та боротьби з такими хворобами;
- координація діяльності спеціалістів ветеринарної медицини незалежно від їх підпорядкування;
- здійснення державного контролю за розведенням та утриманням сільськогосподарських тварин для запобігання жорстокому поводженню з ними;
- забезпечення у випадках, передбачених законом, своєчасного встановлення карантину в разі виникнення заразних хвороб тварин, виконання карантинних та інших ветеринарно-санітарних заходів в інфікованій та буферній зонах, а в разі необхідності - у зоні спостереження;
- координація діяльності установ ветеринарної медицини з організації та проведення державної ветеринарно-санітарної експертизи харчових продуктів, неїстівних продуктів тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, кормових добавок, преміксів та кормів, забезпечення проведення ветеринарно-санітарних заходів щодо перевірки безпечності харчових продуктів;
- встановлення на підставі результатів проведення аналізу ризику періодичності здійснення державного контролю кожної потужності, що є об'єктом державного контролю.

- здійснення державного контролю за впровадженням постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках;
- затвердження планів щорічного державного контролю та планів державного моніторингу відповідно до закону.

Сприяння:

- постійному навчанню та підвищенню кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини;
- виконанню загальнодержавних програм у галузі ветеринарної медицини, у тому числі проведення моніторингу залишкової кількості ветеринарних препаратів та забруднювальних речовин у живих тваринах, продуктах тваринного походження і кормах.

Історія факультету розпочалася 9 серпня 1920 р., коли було ухвалено Постанову про поділ факультету на чотири відділи і вісім секцій, згідно з якою створено відділ скотарства, що складався з двох секцій — зоотехнічної та дрібних галузей скотарства. Зазначену постанову прийняла Рада сільськогосподарського факультету при Кам'янець-Подільському державному українському університеті під керівництвом професора кафедри фізіології сільськогосподарських тварин М. Т. Геращенка. Відтоді й проводять підготовку фахівців-тваринників у місті.

2 лютого 1921 р. університет реорганізовано в Інститут теоретичних наук, а 26 лютого того ж року на його базі створено два самостійні навчальні заклади: Інститут народної освіти та Сільськогосподарський інститут.

15 квітня 1930 р. Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут розформовано на два вищі навчальні заклади: Інститут технічних культур та Інститут птахівництва, який готував зоотехніків. На той час у штаті

працювали: 21 викладач, 7 аспірантів, 2 лаборанти та 129 осіб обслуговувального персоналу.

Невід'ємним елементом навчального процесу була виробнича практика студентів, яку проводили у власному господарстві. Ще в 1922 р., з ініціативи та за безпосередньою участю професора загального скотарства і молочарства О. С. Мельника, створено першу на Поділлі молочарню при сільськогосподарському інституті, а також першу молочарню в с. Боришківці. Це сприяло пришвидшенню розвитку молочарського промислу Кам'янецьчини.

За короткий період функціонування інституту досягнуто значних результатів у галузі тваринництва, яка збагатилася на 800 фахівців-тваринників. Серед видатних випускників довоєнного періоду: майбутній академік, Герой Соціалістичної Праці О. В. Квасницький, д-р с.-г. наук, проф. П. В. Лазаревич, д-р біол. наук, проф. М. І. Школьник та ін. У 1933 р. Інститут птахівництва перейменовано на Зоотехнічний інститут.

31 січня 1935 р. Наркомат земельних справ УРСР видав наказ № 6 про переведення зоотехнічного інституту до м. Херсона.

23 жовтня 1954 р. Рада Міністрів СРСР прийняла постанову про відкриття Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту; підготовку фахівців проводили за спеціальностями: 1502 «Агрономія» та 1506т «Зоотехнія».

У серпні 1955 р. організовано зоотехнічний факультет, деканом якого призначено І. Ф. Рося. У наступні роки цю посаду обіймали: В. Т. Горянов, доценти М. І. Щириця, П. Ф. Дудчак, А. Р. Авраменко, В. М. Трубчанілов, проф. В. А. Яблонський, доценти М. М. Феклістов, Л. Г. Боярський, А. А. Пахолок, В. І. Іустінов, проф. М. Г. Повозніков, доц. В. В. Шуплик.

Після повоєнного відновлення діяльності Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту на факультеті підготовлено 7000 вчених зоотехніків і зооінженерів, з яких 13 Героїв Соціалістичної Праці, 16 заслужених працівників сільського господарства, 10 заслужених зоотехніків. Багато випускників присв'ятили себе науково-педагогічній діяльності, понад

60 стали кандидатами, 15 — докторами наук, 5 — академіками, членами-кореспондентами. Серед них: академіки НААН України В. С. Козирь, І. П. Старчевський, чл.-кор. НААН А. Т. Цвігун, професори А. Т. Байдюк, О. П. Коняхін, В. А. Бурлака, В. І. Валігура, Г. Д. Гуменюк, Я. Н. Данилків, А. Р. Мацерушко, М. Н. Нацюк, О. І. Любинський, М. Г. Повозніков, В. М. Туринський, М. В. Пристач, Герої Соціалістичної Праці А. М. Щепановський, Л. Ю. Скринчук.

На факультеті навчались: М. Д. Кухтин — д-р вет. наук, проф. кафедри харчової біотехнології і хімії Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя; І. І. Саранчук — канд. с.-г. наук, ст. наук. співроб. відділу селекції, розведення, годівлі та технології виробництва продукції тваринництва Буковинської державної сільськогосподарської дослідної станції НААН, А. К. Калинка — зав. відділу селекції, розведення, годівлі та технології виробництва продукції тваринництва Буковинської державної сільськогосподарської дослідної станції НААН, канд. с.-г. наук, ст. наук. співроб., д-р філософії, чл.-кор. МАБЖД; О. В. Яблонська — д-р вет. наук, проф. кафедри мікробіології, вірусології та біотехнології НУБіП України, академік АН вищої школи України; О. М. Вержиховський — директор Департаменту з питань безпеки життєдіяльності, охорони навколишнього природного середовища та агропромислового комплексу Секретаріату Кабінету Міністрів України, канд. вет. наук; С. А. Ткачук — д-р вет. наук, проф, заст. директора НДІ здоров'я тварин НУБіП України; В. В. Данчук — д-р с.-г. наук, проф., заст. директора Української лабораторії якості і безпеки продукції АПК НУБіП України; О. В. Данчук — д-р вет. наук, доц., проф. кафедри гідробіології та іхтіології НУБіП України; П. В. Книшук — голова Матеївецької ОТГ Коломийського району Івано-Франківської області, заслужений працівник сільського господарства України.

У 1976 р. зоотехнічний факультет перейменовано на зооінженерний, у 2004 р. — на біотехнологічний, а в 2015 р. — на факультет технології виробництва і переробки продукції тваринництва.

У 1979 р. при зооінженерному факультеті створено ветеринарне відділення. Окремою структурною одиницею ветеринарний факультет став у 1983 р. З моменту заснування факультет очолювали: доценти М. М. Тихонов, М. М. Феклістов, А. П. Ткачук, О. П. Коняхін, І. А. Маленький, В. В. Горюк.

У жовтні 2016 р., на підставі Рішення Вченої ради університету, організовано факультет ветеринарної медицини і технологій у тваринництві після об'єднання двох факультетів, а саме факультету ветеринарної медицини та факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва.

Сьогодні на факультеті функціонують шість кафедр: годівлі, розведення тварин і технології кормів; технології виробництва і переробки продукції тваринництва; ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії; гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України; інфекційних та інвазійних хвороб; нормальної та патологічної фізіології і морфології. На зазначених кафедрах працюють 4 професори, 25 доцентів, 2 старші викладачі, 23 асистенти. З метою належного забезпечення навчального процесу використовують мультимедійні засоби навчання, електронні бази даних, проектори та все необхідне лабораторне обладнання. Для доклінічної підготовки на факультеті функціонують анатомічний і патологоанатомічний музеї, також базою для проведення занять є зооветеринарна клініка, навчально-наукова пасіка та город лікарських рослин. Основним місцем клінічної підготовки студентів є навчальні клініки сільськогосподарських та дрібних домашніх тварин, а також філії факультету на виробництві.

Основними характеристиками факультету є: висококваліфікований науково-педагогічний склад (понад 80% працівників мають наукові ступені та вчені звання); належна матеріально-технічна база (обладнані сучасні аудиторії, спеціалізовані лабораторії, центр практичної підготовки студентів, віварій; достатня кількість наукової, навчальної та методичної літератури, зокрема підготовленої науково-педагогічними працівниками факультету, а також

провідні видання лідерів європейського і світового рівня на паперових та електронних носіях, сучасне комп'ютерне і відеозабезпечення навчального процесу); якісна практична підготовка студентів на провідних підприємствах регіону; можливість стажування студентів у фермерських господарствах Австрії, Німеччини, Данії, Швеції, Великобританії, Фінляндії, Австралії, Канади, Нідерландів, Польщі, Норвегії, Швейцарії та інших країн; гнучкі програми підготовки фахівців, розроблені на замовлення конкретних підприємств.

Один із головних принципів роботи науково-педагогічних працівників факультету — навчати студентів тому, що вимагає сучасний ринок праці. Зважаючи на це, сформульовано основні напрями наукової діяльності факультету: вплив кормових та інших факторів на ефективність використання поживних речовин раціонів тваринами, біобезпеку та якість продукції; розроблення системної оцінки та генетико-екологічного моніторингу генофонду домашніх тварин; технологічні розробки з удосконалення елементів виробництва та переробки сільськогосподарських тварин, птиці, рибництва і бджільництва; поліпшення племінних, продуктивних якостей та удосконалення технології виробництва молока, м'яса, яєць, вовни в умовах Західного Лісостепу України; вивчення впливу головного комплексу гістосумісності на сприйнятливість та стійкість великої рогатої худоби до інфекційних захворювань; вивчення зв'язку між BoLA-системою і захворюваннями у вітчизняних порід ВРХ; морфобіологічні дослідження ембріогенезу великої рогатої худоби; дослідження імунобіологічних показників організму корів при маститі; вивчення паразитозів тварин Західного Лісостепу України; з'ясування епізоотологічної ситуації та розроблення нових засобів профілактики і лікування набрякової хвороби поросят; створення ефективних лікувальних схем, методів та засобів терапії неплідних самок, відновлення і стимуляція їх статевих функцій, профілактика різних форм неплідності; вивчення механізмів регуляції адаптації через використання аліментарних факторів і фармакологічних препаратів.

Викладацький колектив факультету докладає значних зусиль для подальшого розвитку молоді особистості, формування висококваліфікованих кадрів з вищою освітою, здатних працювати в аграрному секторі народного господарства та підвищувати свій професійний рівень упродовж життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати й зміцнювати суверенну, незалежну Українську державу та були конкурентоспроможними на світовому ринку праці.

Факультет готує фахівців ОС «Бакалавр» і «Магістр» за спеціальностями 211 «Ветеринарна медицина» та 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва».

На кафедрах факультету під наставництвом наукових керівників, професорів А. Т. Цвігуна, Т. М. Приліпко, М. М. Желавського, Т. М. Супрович і доц. О. О. Боднара навчаються 23 аспіранти.

Завдання для виконання: Законспектувати в робочих зошитах ключові моменти теми заняття і дати відповіді на питання для самоконтролю.

Питання для самоконтролю:

1. В якому році був прийнятий Закон України про ветеринарну медицину?
2. Хто очолює та координує роботу ветеринарної служби?
3. З скількох розділів складається Закон України про ветеринарну медицину?
4. Коли утворена держпродспоживслужба, та суть її роботи?
5. Дати коротку характеристику утворення факультету ветеринарної медицини і технологій у тваринництві.

Самостійна робота: Підготувати доповідь на наступне заняття за однією із вказаних нижче тем:

Теми для доповідей здобувачів вищої освіти:

1. Ветеринарна медицина та її значення.
2. Центри з підготовки кадрів ветеринарних спеціалістів.
3. Закон України про ветеринарну медицину.
4. Напрямки розвитку ветеринарної медицини в Україні.
5. Напрямки розвитку ветеринарної медицини в світі.

Список використаних джерел

1. Вербицький П. І., Достоевський П. П., Рудик С. К., Київ, Ветінформ, 2002, с. 234.
2. Рудик С.К. З історії лікування тварин в Україні // Київ, УСГА, 1996, с. 96.
3. Рудик С.К. Становлення лікування людини і тварин // Київ, УСГА, Артек” 1996, с. 88.
4. Рудик С.К. Коротка історія лікування тварин // Київ, УСГА „Артек”, 1996, с. 54.
5. Рудик С.К. Історія ветеринарної медицини Київщини // Київ „Агро-Світ”, 2000, с. 112.
6. Станіслав Рудик Мова українських тваринників // Київ, АНВШУ, 2003, с. 98.
7. Станіслав Рудик Тварини в житті та побуті українського народу // Київ, АНВШУ, 2005, с. 92.
8. Рудик С.К. Тварини, лікувальна справа та освіта держави Запорозька Січ // Київ, Міжнародна асоціація „Козацтво”, 2006, с. 134.
9. Станіслав Рудик Моя ALMA MATER // Київ, НАУ, 2007, с. 42.

Методичні вказівки для виконання практичних та самостійних робіт з дисципліни «Вступ до фаху», для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з спеціальності 211 – «Ветеринарна медицина» /Руслан КОЛІНЧУК - Кам'янець – Подільський: ЗВО «ПДУ», 2022 - 104 с.(4,33 ум.д.а.).

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ», вул. Шевченка 12.

м. Кам'янець – Подільський, Хмельницька область, 32000